

Niina Raevaara

HYVIN SUUNNITeltu ON PUOLIKSI TEHTY?

Varhaiskasvatuksen opettajan SAK-ajan käyttö,
sen vaikutus pedagogiikan laatuun ja työhyvinvointiin

Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Helmikuu 2021

TIIVISTELMÄ

Niina Raevaara: Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty? Varhaiskasvatuksen opettajan SAK-ajan käyttö, sen vaikutus pedagogiikan laatuun ja työhyvinvointiin.

Kandidaatintutkielma

Tampereen yliopisto

Kasvatustieteiden aineopinnot avoimessa yliopistossa

Helmikuu 2021

Tämän tutkimuksen aiheena on varhaiskasvatuksen opettajan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen käyttämän ajan vaikutus toiminnan laatuun ja työhyvinvointiin. Tutkimus toteutettiin tammikuussa 2021 erään keskiuuden kaupungin varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen kohderyhmänä oli alle esikouluikäisten ryhmien varhaiskasvatuksen opettajat.

Varhaiskasvatusta määrittävä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet päivitettiin vuonna 2018 ja silloin varhaiskasvatuksen opettajan vastuu toiminnan suunnittelusta ja laadusta nousi aiempaa tärkeämmäksi. Samana vuonna lisättiin kunnallisen alan virka- ja työehtosopimuksessa varhaiskasvatuksen opettajan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen varatun ajan määrää.

Tässä tutkimuksessa selvitettiin kvantitatiivisin keinoin varhaiskasvatuksen opettajien suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen käytettävän ajan määrää ja sisältöjä sekä niiden vaikutusta toiminnan laatuun ja työhyvinvointiin. Tutkimusmenetelmänä oli sähköinen strukturoitu kysely, joka kohdistettiin koko kohderyhmään.

Tutkimuksen tulosten perusteella suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen pystytään käyttämään yleensä merkittävästi tavoitetta vähemmän aikaa. Tästä huolimatta toiminnan laatu koettiin varsin hyväksi, mutta työhyvinvoinnissa nousivat esille kiire, stressi ja riittämättömyyden tunne. Vastaaajien määrä jäi tutkimuksessa varsin vähäiseksi, joten tulosten perusteella ei voi tehdä yleistyksiä.

Kehittämisenkohteiksi nousivat erityisesti suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen käytettävän ajan arvostuksen nostaminen, rauhallisten tilojen lisääminen sekä suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen varatun ajan suunnitteleminen työvuorosuunnitelmiin. Myös toive työpaikan ulkopuolella tehtävästä suunnittelu-, arviointi- ja kehittämistyöstä nousi vahvasti esille.

Avainsanat: varhaiskasvatus, suunnittelu, arviointi, kehittäminen, työhyvinvointi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	SUUNNITELMALLISTA VARHAISKASVATUSTA JA TYÖHYVINVOINTIA	6
2.1	Varhaiskasvatuksen pedagogiikka.....	7
2.2	Toiminnan suunnittelu, arviointi ja kehittäminen	9
2.2.1	<i>Pedagoginen dokumentointi</i>	11
2.2.2	<i>Varhaiskasvatuksen opettajan suunnittelu-, arviointi- ja kehittämis aika</i>	11
2.2.3	<i>Varhaiskasvatuksen opettajien SAK-aika tutkimuskunnassa</i>	12
2.3	Työhyvinvointi	13
2.4	Aikaisemmat tutkimukset	14
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	16
3.1	Tutkimuskysymykset.....	16
3.2	Tutkimusmenetelmä.....	16
3.3	Kyselylomakkeen luominen	17
3.4	Kohdejoukko	18
3.5	Kato.....	19
4	TUTKIMUSTULOKSET	20
4.1	Tutkimuksen vastaajat	20
4.2	SAK-ajan sijoittuminen ryhmän arkeen.....	21
4.3	SAK-ajan sisältö.....	22
4.4	Päiväkodin tilat ja materiaalit	24
4.5	SAK-ajan vaikutus toiminnan ja pedagogiikan laatuun.....	25
4.6	SAK-ajan toteutumisen vaikutus työhyvinvointiin	26
4.7	Varhaiskasvatuksen opettajien oma kokemus SAK-ajan käytöstä	27
4.8	SAK-ajan toteutumisen kehittäminen.....	30
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTIA	32
5.1	Tutkimuskysymysten äärellä.....	32
5.1.1	<i>Suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisajan toteutuminen arjessa</i>	32
5.1.2	<i>Varhaiskasvatuksen pedagogiikan yhteisen suunnittelun toteutuminen</i>	33
5.1.3	<i>SAK-ajan toteuttamisen vaikutukset toiminnan ja pedagogiikan laatuun</i>	33
5.1.4	<i>SAK-ajan toteutumisen vaikutus työhyvinvointiin</i>	34
5.2	Kehittämisideoita.....	34
5.3	Tutkimuksen laatu ja luotettavuus.....	36
LÄHTEET	37	
LIITTEET	39	
Liite 1.	Pyyntö osallistua tutkimukseen	39
Liite 2.	Tutkimuslupahakemus. Tunnistetiedot poistettu	40
Liite 3.	Kyselylomake	41
Liite 4.	Tietosuojailmoitus.....	45

1 JOHDANTO

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia varhaiskasvatuksen opettajien suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisajan käyttöä ja sen vaikutuksia toiminnan laatuun sekä työhyvinvointiin erään keskisuuren kaupungin päiväkodeissa. Omassa työssäni olen huomannut, että riittävällä suunnitteluajalla oikeaan aikaan mahdollistetaan pedagogisesti laadukas varhaiskasvatus, jokaisen lapsen tarpeiden huomioiminen, varhaiskasvatussuunnitelmien ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden toteutuminen sekä henkilökunnan parempi hyvinvointi.

Lapset viettävät arkisin varhaiskasvatuksessa yleensä yli puolet hereillä olo ajastaan. Päiväkodissa heidän tekemisiään ohjaavat ja määrittelevät aikuiset, jotka toimivat ryhmissä varhaiskasvatuksen opettajina, lastenhoitajina, avustajina sekä erityisopettajina. Toimintaryhmässä on lasten iästä riippuen yleensä 12-21 lasta ja jokaisen lapsen henkilökohtaiset tarpeet pitäisi pystyä huomioimaan päivittäin kaikessa toiminnassa. Pedagogisesti laadukas toiminta mahdollistaa lasten osallisuuden toiminnan suunnitteluun, tuo monipuolisuutta toimintaan ja tukee lasten kehittymistä yksilöllisesti. Tällöin myös lasten omat varhaiskasvatussuunnitelmat tulevat huomioituksi ja toteutuvat arjessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018.)

Laadukas varhaiskasvatus vaatii toteutuakseen työntekijöille riittävästi aikaa suunnitella, arvioida ja kehittää toimintaa sekä valmistella erilaisia materiaaleja. Työssäni varhaiskasvatuksen opettajana viiden talven aikana olen huomannut, että varhaiskasvatuksen opettajien suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisajan toteutuminen voi vaikuttaa merkittävästi työn kuormittavuuteen, stressiin sekä motivaatioon. Usein kokonaisuuden suunnitteluun on aikaa liian vähän, jolloin suunnittelua tehdään viikko ja päivä kerrallaan, akuutteihin asioihin tarttuen. Liian usein suunnittelu tapahtuu aamupalan aikaan kaiken muun toiminnan keskellä, jolloin kokonaisuus jää herkästi rikkonaiseksi.

Aikaisemmin on tutkittu eri tavoin pedagogisen suunnittelun toteutumista ja sen vaikutuksia erilaisin, pääosin laadullisin, menetelmin. Itseni kiinnostaa konkreettisesti suunnitteluajan toteutuminen ja sen vaikutukset toiminnan laatuun sekä henkilökunnan työhyvinvointiin, minkä takia valitsin kvantitatiivisen lähestymistavan aiheeseen. Omassa työssäni olen myös huomannut vahvasti suunnitteluajan toteutumisen, tai lähinnä sen toteutumattomuuden, vaikutukset työssä jaksamiseen ja motivaatioon. Tämän takia pyrin selvittämään myös varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia suunnitteluajan toteutumisen vaikutuksista omaan työhyvinvointiin.

Mielestäni varhaiskasvatuksen järjestämistä, suunnittelua, arviointia ja kehittämistä ohjaavat erityisesti varhaiskasvatuslaki ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, minkä takia käytän tietoisesti niitä paljon teoriataustani lähteinä. Näitä täydentävät varhaiskasvatuksen ammattikirjallisuus ja tieteellinen tutkimustieto sekä teoria työhyvinvoinnista.

2 SUUNNITELMALLISTA VARHAISKASVATUSTA JA TYÖHYVINVOINTIA

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa pedagogiikka painottuu erityisesti. Varhaiskasvatus kuuluu osaksi suomalaista koulutusjärjestelmää ja se on tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta on huoltajilla ja varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 3-4.)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhdessä huoltajien kanssa. Se edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot tukevat lasten osallisuutta sekä aktiivista roolia yhteiskunnassa. Varhaiskasvatus myös tukee huoltajien kasvatustyötä ja mahdollistaa heidän osallistumisen työelämään tai opiskeluun. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 9.)

Varhaiskasvatuspalvelut siirrettiin sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen 1.1.2013 alkaen. Muutos korostaa varhaiskasvatuspalveluiden ydintarkoitusta: jokaisen lapsen oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin edistäminen. Varhaiskasvatuksen pedagogiikka nousee aikaisempaa vahvemmin esille, mikä tuo uusia haasteita koko varhaiskasvatuksen toteuttamiseen. Johtajuuden ja pedagogiikan kehittämistä vaatii myös 1.8.2015 voimaan astunut uusi varhaiskasvatustilaki, koska Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -asiakirjasta tuli normittava asiakirja aikaisemman ohjeen sijasta. (Fonsén & Parila 2016, 18-19.)

Varhaiskasvatuslaki uudistettiin vuonna 2018 ja se korostaa entistä enemmän pedagogiikan merkitystä ja varhaiskasvatuksen opettajien pedagogista vastuuta. Kokonaisvastuu lapsiryhmien toiminnan suunnittelusta, toiminnan suunnitelmallisuudesta, tavoitteiden toteutumisesta sekä toiminnan arvioinnista ja kehittämisestä on ryhmän varhaiskasvatuksen opettajalla. Toimintaa suunnittelevat ja toteuttavat yhdessä ryhmässä toimivat varhaiskasvatuksen opettajat, erityisopettajat, sosionomit, lastenhoitajat sekä muu varhaiskasvatuksen henkilöstö. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 13.) Varhaiskasvatuksen ryhmässä saa varhaiskasvatuslain §35 mukaan olla yhtä aikaa läsnä korkeintaan kolmea varhaiskasvatuksen tehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia. Käytännössä kolmen henkilön työtiimi koostuu yleensä 1-2 varhaiskasvatuksen opettajasta ja 1-2 varhaiskasvatuksen lastenhoitajasta. Lisäksi ryhmässä saattaa olla avustaja tai avustajia.

Varhaiskasvatuslain uudistamisen myötä päivitettiin myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet vuonna 2018. Sen tehtävänä on tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä sekä edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista Suomessa (Varhaiskasvatuksen perusteet 2018, 3). Varhaiskasvatuksen laadukkuus nousee entistä vahvemmin esille ja tämän takia myös suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen tarvitaan aikaisempaa enemmän aikaa. Tähän tarpeeseen vastasi ainakin jossain määrin keväällä 2018 kunnalliseen virka- ja työehtosopimukseen (KVTES 2018) saatu muutos, jonka mukaan varhaiskasvatuksen opettajan työajasta 13 % eli noin viisi tuntia viikossa on mahdollista käyttää ryhmän ulkopuolella toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.

2.1 Varhaiskasvatuksen pedagogiikka

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan (2018, 17) pedagogiikalla tarkoitetaan monitieteiseen tietoon perustuvaa, ammatillisesti johdettua ja ammattihenkilöstön toteuttamaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lasten hyvinvoinnin ja oppimisen toteuttamiseksi. Pedagogiikka näkyy varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa, oppimisympäristöissä sekä kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudessa. Pedagogiikan painottuminen edellyttää pedagogista

asiantuntemusta sekä henkilöstön yhteistä ymmärrystä niistä tavoista, joilla lasten oppimista ja hyvinvointia voidaan parhaiten edistää. Kuviossa yksi on esitelty tarkemmin varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehystä.

KUVIO 1. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 32).

Varhaiskasvatus muodostuu henkilöstön, lasten ja ympäristön vuorovaikutuksessa, jossa kasvatus, opetus ja hoito luovat ehjän kokonaisuuden. Näitä ulottuvuuksia voidaan tarkastella yksittäisinä, mutta käytännön toiminnassa ne muodostavat kokonaisuuden, jonka eri osa-alueet painottuvat lasten tarpeiden mukaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 18.)

Varhaiskasvatuksen pedagogiikka nojaa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2018, 4-5). Se määrää varhaiskasvatuksen toteuttamisen tavoitteista

ja sisällöistä, varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lasten huoltajien yhteistyöstä, monialaisesta yhteistyöstä sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. Valtakunnallisten perusteiden pohjalta tulee jokaisen varhaiskasvatusta järjestävän laatia paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat.

Varhaiskasvatuksessa lapsella on oikeus saada suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Näiden toteutumiseksi laaditaan jokaiselle lapselle varhaiskasvatussuunnitelma (lapsen vasu) valtakunnallisen ja paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta. Suunnitelman lähtökohtana on lapsen etu, jonka takia suunnitelmaan kirjataan tavoitteita pedagogiselle toiminnalle. Lasten vasuista nousevat tavoitteet muodostavat pohjan varhaiskasvatusryhmän toiminnalle ja niiden tulee vaikuttaa myös oppimisympäristön ja toimintakulttuurin kehittämiseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 6.)

Laadukkaan pedagogiikan taustalla on aina yhdessä keskustellen luotu näkemys siitä, miten varhaiskasvatusta toteutetaan juuri tässä ryhmässä. (Ahonen 2017, 39.) Työntekijät tarvitsevat riittävästi aikaa voidakseen luoda yhdessä lasten kannalta tehokasta varhaiskasvatusta. Yhteisistä toimintatavoista, havainnoista ja arvioinneista on keskusteltava ja ne on mietittävä jokaisen lapsen kannalta. Arjen toiminnan sujuvuus vaatii jatkuvaa arviointia ja kehittämistä, jotta levoittomuutta aiheuttavia odottelutilanteita ei tulisi liikaa ja keskittymistä vaativat tilanteet vuorottelevat sopivasti rennompien hetkien kanssa. Lasten taidot myös kehittyvät koko ajan ja omatoimisuuden tukemiseksi on käytänteitä mietittävä säännöllisesti uudestaan. (Helenius & Lummelahki 2018, 142-144.)

2.2 Toiminnan suunnittelu, arviointi ja kehittäminen

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2016, 3-4) mukaan varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Tämän toteutuminen vaatii riittävästi mahdollisuuksia toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Lasten omatoimisuutta ja osallisuutta korostetaan mutta vastuu laadukkaan pedagogiikan toteutumisesta on varhaiskasvatuksen työntekijöillä. (Helenius & Lummelahki 2018, 138.)

Ryhmäkohtaisesta suunnittelusta vastaa ryhmän opettaja muiden ryhmän työntekijöiden kanssa. Kausisuunnitelma laaditaan yleensä alkusyksyllä ja vuoden alussa. Siihen kirjataan tavoitteet ryhmän toiminnalle sekä menetelmiä lasten

kasvun, oppimisen ja hoidon tarpeiden toteuttamiseksi. Täsmällisemmät viikkosuunnitelmat laaditaan tiimityön mahdollistamiseksi kaikkien toteuttajien kesken. Kaikessa tässä suunnittelussa pitää huomioida lasten varhaiskasvatussuunnitelmat. (Helenius & Lummelahhti 2018, 139.)

Toiminnan suunnittelun tukena tulee lasten toimintaa havainnoida säännöllisesti. Työntekijät tulee seurata jokaisen lapsen puhumista, liikkumista, kuuntelemista, työskentelyä ja muita toimintoja päivän eri vaiheissa. Kaikki tilanteet ovat tärkeitä havainnointia varten, koska niiden avulla työntekijät voivat arvioida lapsen osaamista ja kehittymistä toimintakauden aikana. Välillä on hyvä haastatella lasta ja kysellä hänen toiveistaan ja mieltymyksistään. Näiden tietojen pohjalta työntekijät suunnittelevat lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa, toimintaympäristöä sekä toimintaa, jotta ne vastaisivat jokaisen lapsen yksilöllisiin tarpeisiin mahdollisimman hyvin. Lapsen kehitystä tulee myös seurata ja arvioida lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattuihin tavoitteisiin. (Helenius & Lummelahhti 2018, 140.)

Havainnointien pohjalta suunnitellaan päiväkohtaista toimintaa huomioiden lasten erilaiset tarpeet. Toimintaa eriytetään ja yksilöllistetään lasten varhaiskasvatussuunnitelmien tavoitteiden mukaisesti samalla huomioiden lasten omat toivomukset ja ehdotukset. Työntekijöiden on syytä varautua siihen, että tehdyt suunnitelmat voivat muuttua tilanteiden ja lasten kiinnostusten mukaan. Muutoksista huolimatta etukäteissuunnitelmat ovat oleellisia yksilöllisten tavoitteiden saavuttamiseksi ja varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutumiseksi. (Helenius & Lummelahhti 2018, 140-141.)

Arvioinnin tarkoituksena on tukea lapsen oppimista ja kehitystä, mahdollistaa lapsilähtöisen varhaiskasvatuksen suunnittelua, antaa tietoa toiminnan kehittämistarpeista sekä tukea vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä. Aktiivinen havainnointi ja niiden säännöllinen kirjaaminen sekä keskustelu havainnoista työtiimin kesken tuo konkreettisuutta ja yksilöllisyyttä havainnointiin ja arviointiin. Tällöin vaikeiden asioiden esille ottaminen vanhempien kanssa voi olla helpompaa. (Heikka, Hujala, Turja & Fonsén 2011, 59-60.)

2.2.1 Pedagoginen dokumentointi

Pedagoginen dokumentointi on päivitetystä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) otettu erityiseksi kehittämiskohteeksi. Pedagoginen dokumentointi on keino päästä lähemmäksi lapsen ajattelua ja kasvatustilannetta. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on osa pedagogista dokumentointia ja kokonaisuudessaan dokumentointi on tärkeä taustamateriaali toiminnan arviointiin ja vuorovaikutteiseen kehittämiseen vanhemmille ja henkilökunnalle. Dokumentointi ei kuitenkaan itsessään ole laadun taakka. (Helenius & Lummelahki 2018, 149.)

Dokumentointi yksinkertaisimmillaan on asioiden tallentamista. Sen avulla voidaan tallentaa lasten kokemuksia, oppimista, kehitystä, ajattelua ja erilaisten hetkien tunnelmaa. Pedagogiseksi dokumentointi muuttuu vasta sitten, kun tietoa käsitellään ja hyödynnetään tavoitteellisesti pedagogista toimintaa suunniteltaessa, toteutettaessa, arvioidessa ja kehitettäessä. Dokumentoinnin avulla voi tarkastella esimerkiksi ryhmän pedagogisia käytänteitä ja arvioida niiden vastavuorua lasten todellisiin mielenkiinnonkohteisiin tai lasten yksilöllisiin tarpeisiin. (Ahonen 2017, 140.)

Dokumentointi nojaa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden oppimiskäsitykseen lapsesta aktiivisena toimijana, lapsi ei siis ole vain dokumentoinnin kohde toiminnassa. Pedagogisen dokumentoinnin tarkoituksena on laajentaa aikuisten ymmärrystä lapsista ja heidän yksilöllisistä ominaisuuksista, ei keskittyä yksittäisiin taitoihin tai tilanteisiin. Päivittyneen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan dokumentoinnin pitää olla keskeinen työväline, joka koskettaa sekä arviointia että pedagogisen toiminnan suunnittelua, toteuttamista että kehittämistä. (Ahonen 2017, 141-142.)

2.2.2 Varhaiskasvatuksen opettajan suunnittelu-, arviointi- ja kehittämis-aika

Varhaiskasvatuksen opettajalle on kunnallisen virka- ja työehtosopimuksen 2020-2021 (KVTES 2020) liitteen 5 mukaan varattava säännöllisestä viikotyöajasta riittävä aika lapsiryhmän ulkopuoliseen toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen sekä esiopetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmien laatimiseen. Yleisesti on arvioitu näihin tehtäviin menevän noin 13 % työajasta, joka on

keskimäärin noin viisi tuntia viikossa. Osa tästä ajasta voidaan käyttää työpaikan ulkopuolella, jos esimiehen kanssa on näin sovittu.

Kuntatyönantajien ohjeen mukaan (2018) työntekijän pitää voida tosiasiallisesti tehdä suunnittelu-, arviointi ja kehittämistehtäviä (SAK) työvuoroluetteloon merkittynä ajankohtana. SAK-aikaa ei saa jakaa liian pieniin osiin eikä merkitä sellaiseen hetkeen, jolloin varhaiskasvatuksen opettajan pedagogista asiantuntijuutta tarvitaan erityisen paljon lapsiryhmässä. SAK-aikaa voivat opettajat käyttää itsenäisesti tai työskennellä yhdessä toisten opettajien tai erityisopettajan kanssa. Kaikki työtehtävät tulee suorittaa säännöllisen työajan puitteissa ja työtehtäviin käytettävä aika on työaika. SAK-aikaan ei tule laskea koko henkilöstöä koskevia palaverieita, koulutuksia tai kehittämistilaisuuksia tai vanhempien kanssa käytäviä keskusteluja.

Esiopetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmat tulee yleensä laatia työpaikalla, jotta salassapitosäännökset toteutuvat. Tämän takia pitäisi päiväkodissa olla riittävästi rauhallisia työtiloja ja -välineitä opettajien työskentelyä varten. Kuntatyönantajien ohjeen mukaan (2018) työnantajan tulisi huomioida tietokoneiden ja rauhallisten työtilojen riittävyys, ergonomiset kalusteet ja työtilat, sopiva valaistus sekä mahdollisuus säilyttää materiaaleja työpaikalla. Kaikilla yksikön opettajilla pitäisin olla mahdollisuus tehdä kirjallisia tehtäviä tähän varattuna aikana ja mahdollisesti myös samaan aikaan.

2.2.3 Varhaiskasvatuksen opettajien SAK-aika tutkimuskunnassa

Tutkimuskunnan varhaiskasvatuksen johtoryhmä on antanut 26.4.2018 ohjeen päiväkodinopettajan suunnitteluajan käytöstä ja ohjetta on päivitetty 16.1.2020. Ohjeen mukaan 1.5.2018 alkaen noin 13 % työajasta tullaan varaamaan suunnittelu-, arviointi- ja kehittämistehtäviin sekä varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmien laatimiseen. Tämä aika on säännölliseen työaikaan kuuluvaa työtä ja on tarkoitettu lapsiryhmän ulkopuolella tehtäväksi.

Ohjeen mukaan SAK-aikaan kuuluu:

- Tiimipalaveripäivänä yhden tunnin suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisaika, jonka jatkoksi toteutetaan suunnitteluajan ulkopuolelle laskettava 30 minuutin tiimipalaveri.
- Pedaryhmät

- Vasujen laadinta
- Lapsiryhmän toiminnan suunnittelu ja arviointi yksin tai yhdessä muiden päiväkodinopettajien kanssa.

Suunnitteluajan toteuttamisessa huomioitavaa:

- Rauhallinen ja asianmukainen työtila ja välineistö, missä opettaja voi yksin tai yhdessä muiden opettajien kanssa työskennellä. Myös lasten lepohuoneessa voi mahdollisuuksien mukaan tehdä suunnittelu-aikaan mukaan luettavia työtehtäviä.
- Suunnittelun tarpeista lähtien on edelleenkin mahdollisuus esimiehen luvalla toteuttaa SAK-aikaa työpaikan ulkopuolella.
- Työvuoroluettelo on suunniteltu SAK-aika on oltava vähintään 30 minuutin pituinen.
- Päiväkodinjohtaja vastaa siitä, ettei päivähoitaja joudu kohtuuttomiin tilanteisiin opettajan/opettajien suunnitteluajan takia. Tilanteet yksiköiden/ryhmien osalta ovat erilaisia ja päiväkodinjohtajan johdolla suunnitteluajan toteuttaminen ja toteutuminen tulee käydä keskustellen läpi koko henkilöstön kanssa.
- Työvuorosuunnitelmaan SAK-työaikaa ei kirjata, mutta työvuoroteumiin se tulee merkitä.

2.3 Työhyvinvointi

Työterveyslaitoksen julkaisun mukaan (Puttonen, Hasu & Pahkin 2016, 6) työhyvinvointi tarkoittaa työn olevan mielekästä ja sujuvaa turvallisessa, terveyttä edistävässä ja työuraa tukevassa työympäristössä ja työyhteisössä. Työhyvinvointiin ja työterveyteen vaikuttavat monet tekijät sekä henkilön omasta elämästä kuin työstä sekä näiden elämän keskeisten osa-alueiden onnistuneesta yhteensovittamisesta. Työhyvinvointi näkyy työhön paneutumisena sekä toimivana yhteistyönä ja se heijastuu työn laadukkuuteen ja tuloksellisuuteen. Työhyvinvointi ei ole pysyvä tila, vaan se muuttuu työhön liittyvien kuormitus- ja voimavaratekijöiden keskinäisen tasapainon muuttuessa. Tähän tasapainoon vaikuttavat esimerkiksi muutokset työpaikoilla, työyhteisössä ja työn sisällöissä.

Työn kuormitustekijöiden ja työhyvinvoinnin esteiden hallinta on yhä edelleen tärkeä lähtökohta työelämän kehittämiseksi. Näiden rinnalla on kuitenkin tärkeää edistää myös toivottuja työhön ja työelämään liittyviä mahdollisuuksia, esimerkiksi työstä innostumista ja työn imua. Ajallisesti rajattu kiire voi parhaimmillaan tehostaa työskentelyä, varsinkin, jos työntekijä pystyy vaikuttamaan työn tekemiseen ja saa tukea työyhteisöltä. Jatkuva työhön liittyvä kiire ja stressi kuitenkin heikentävät hyvinvointia, työturvallisuutta ja tuottavuutta. (Puttonen, Hasu & Pahkin 2016, 8,11,13.)

Onnistumisen ilo syntyy hyvin tehdystä työstä. Työntekijällä täytyy kuitenkin olla sopivat resurssit suoriutuakseen työtehtävistä. Jos resurssit ovat puutteelliset tai johtajuus heikkoa, ei työntekijä välttämättä ponnisteluistaan huolimatta pysty suoriutumaan tehtävistään, jolloin hän altistuu stressille ja työuupumukselle. Suotuiset työolosuhteet siis voivat voimaannuttaa, mutta huonot työolosuhteet voivat pahimmillaan olla uhka terveydelle. Tärkeää työhyvinvoinnille on myös tasapaino työn vaatimusten ja hallinnan välillä. Stressin kärjistymisen syynä on usein riittämättömyyden tunne, pelkkä työn psykologinen kuormittavuus ei vielä välttämättä johda loppuun palamiseen. (Pyöriä 2012, 11.)

Yllä kuvattujen työhyvinvoinnin määritelmien avulla on muotoiltu kyselyyn yksi kysymys työhyvinvointiin liittyen. Kysymyksessä on esitetty erilaisia työhyvinvoinnin osa-alueita, joiden vaikutuksia työhyvinvointiinsa vastaajat ovat arvioineet. Nämä osa-alueet ovat nousseet vahvasti myös tutkijan työyhteisöissä esille vuosien varrella.

2.4 Aikaisemmat tutkimukset

Aikaisempia tutkimuksia varhaiskasvatuksen opettajien suunnitteluajan käytöstä ja sisällöistä löytyi pääosin vain kandidaattitutkielminä. Varhaiskasvatustilaki ja Varhaiskasvatuksen perusteet ovat uudistuneet vuonna 2018 minkä lisäksi varhaiskasvatuksen opettajan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen varatun ajan määrä lisääntyi keväällä 2018, minkä takia kovin vanhojen tutkimusten hyödyntäminen ei ollut mielestäni mahdollista tässä tutkimuksessa.

Milla Lemmetyisen varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielmassa (2019) tarkasteltiin varhaiskasvatuksen opettajien käsityksiä suunnittelusta ja työpai-

kalla tapahtuvasta suunnitteluajasta. Tutkimuksessa selvitettiin millaisia heikouksia ja vahvuuksia työpaikalla tapahtuva suunnittelu-aika sisältää sekä millaisia merkityksiä varhaiskasvatuksen opettajat antavat suunnitteluajalle. Tutkimus on laadullinen ja se perustuu erään kaupungin päätökseen siirtää varhaiskasvatuksen opettajien koko suunnittelu-aika työpaikalla syksyllä 2017. Aineisto on kerätty kaksivaiheisesti: ensin sähköinen puolistrukturoitu kysely (394 vastaajaa) ja myöhemmin kuuden henkilön teemahaastattelu. Tutkimuksen mukaan suunnittelu-aika on oleellinen osa varhaiskasvatuksen opettajan työtä, mutta suunnittelu-aika kuluu myös siihen kuulumattomien työtehtävien hoitamiseen.

Ranta, Tilli ja Kettumäki ovat julkaisseet tammikuussa 2019 Tutkittua varhaiskasvatuksesta -sivustolla blogitekstejä tutkimuksesta Sak-työaikaselvitys: Varhaiskasvatuksen opettajan suunnitteluun, arviointiin ja oman toiminnan kehittämiseen tarkoitettu työaika. Tutkimuksessa tehtiin kysely marraskuussa 2018 Facebookin Tutkittua varhaiskasvatuksesta -sivun sekä muiden varhaiskasvatusta käsittelevien Facebook-ryhmien kautta. Tällöin varhaiskasvatuksen opettajan pidentynyt SAK-aika oli ollut käytössä puoli vuotta. Vastaajia kyselyssä oli yhteensä lähes 1700, valtaosa heistä toimi varhaiskasvatuksen opettajina. Kyselyn perusteella kahdella kolmasosalla vastaajista SAK-aika ei toteudu työehtosopimuksen mukaan ja esimiehen toimesta annettu ohjeistus SAK-työajasta ei ole ollut riittävää. Tulosten mukaan työtilat eivät yleensä mahdollista SAK-ajan käyttöä työpaikalla eikä SAK-ajan toteutumista läheskään aika seurata. (Ranta, Tilli & Kettumäki 2019.)

Näiden tutkimusten pohjalta on muodostettu tämän tutkimuksen tutkimusongelmat sekä kyselylomake. Niistä on myös etsitty vertailukohteita tämän tutkimuksen tuloksille.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää erään keskisuuren kaupungin varhaiskasvatuksen opettajien suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisajan käyttöä ja toteutumista varhaiskasvatuksen arjessa ja sen vaikutuksia toiminnan laatuun ja varhaiskasvatuksen opettajien työhyvinvointiin. Tutkimustuloksista on tarkoitus etsiä tapoja toteuttaa varhaiskasvatuksen opettajan suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisajaa siten, että se tukisi mahdollisimman hyvin laadukasta toimintaa ja lisäisi työhyvinvointia.

3.1 Tutkimuskysymykset

Teoriataustassa perehdyttiin varhaiskasvatusta määrittäviin asetuksiin ja dokumentteihin, varhaiskasvatuksen pedagogiikan määritelmään, toiminnan suunnittelun, arvioinnin ja kehittämisen perusteisiin sekä työhyvinvoinnin osa-alueisiin. Näiden ja aikaisemmin esiteltyjen tutkimusten tulosten pohjalta on laadittu tutkimusongelmat:

- 1) Miten suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisajaa toteutuu arjessa?
- 2) Miten varhaiskasvatuksen pedagogiikan yhteistä suunnittelua toteutetaan SAK-ajalla?
- 3) Miten varhaiskasvatuksen opettajat kokevat SAK-ajan toteutumisen vaikuttavan toiminnan ja pedagogiikan laatuun?
- 4) Miten SAK-ajan toteutuminen vaikuttaa työhyvinvointiin?

3.2 Tutkimusmenetelmä

Aikaisemmissa tutkimuksissa on pääosin haastateltu suhteellisen pientä joukkoa tai keskitytty esimiesasemassa oleviin työntekijöihin. Tämä tutkimus selvittää SAK-ajan toteutumisen määrää ja toteutumisen vaikutuksia isommassa joukossa

varhaiskasvatuksen opettajia, minkä takia menetelmäksi valikoitui kvantitatiivinen tutkimus. Sen avulla on mahdollista löytää yleinen kuva vastaajien välisistä eroista ja vastata kysymyksiin *kuinka paljon ja kuinka usein*. (Vilkkä 2007, 13.) Kvantitatiivisessa tutkimuksessa kuvataan asioita yleensä numeeristen suureiden avulla ja tuloksia voidaan havainnoida taulukoin tai kuvioin. Aineistosta saatuja tuloksia pyritään yleensä yleistämään tutkittuja havaintoyksikköjä laajempaan joukkoon tilastollisen päättelyn keinoin. Kvantitatiivisella tutkimuksella saadaan yleensä selvitettyä asioiden nykytilanne, mutta sen avulla ei pystytä selvittämään riittävästi asioiden syitä. (Heikkilä 2017, 15.) Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää kuinka paljon ja millä tavalla SAK-aikaa toteutetaan arjessa tällä hetkellä. Yleistettäviä tuloksia voi tällä tutkimuksella olla vaikea saada, koska päiväkotien toimintatavat ja tilat ovat vaihtelevia.

Suunnitelmallinen kyselytutkimus eli survey-tutkimus on tehokas ja taloudellinen tapa kerätä tietoja silloin, kun tutkittavia on paljon. Survey-tutkimuksen aineistot kerätään tutkimuslomakkeen avulla, kuten tässä tutkimuksessa on tehty. Sähköisesti toteutettavan kyselyn hyötyinä on mahdollisuus jakaa kyselyä laajalle ilman kuluja. Tällaisen kyselytutkimuksen vastausprosentti voi olla hyvin vaihteleva. Myös vastausten tarkkuus on kyseenalainen, koska ei ole mahdollista tarkentaa kysymyksiä tarvittaessa. (Heikkilä 2017, 17.)

3.3 Kyselylomakkeen luominen

Kysely toteutettiin Microsoft Forms -ohjelmalla, jonka Tampereen yliopisto tarjoaa opiskelijoiden käyttöön. Tutkimustulokset tallentuivat tutkijan omiin tietoihin yliopiston tarjoamaan tallennustilaan, missä niihin ei ole muilla pääsyä. Näin tutkimuksen tiedot säilyvät turvallisesti. Kyselyssä ei kysytä vastaajien henkilötietoja, koska niillä ei ole tulosten kannalta merkitystä, jolloin tietoturvaongelmien vaara pieneni.

Kyselylomake tehtiin tätä tutkimusta varten, joten siihen tutustui ennalta kohdekaupungin varhaiskasvatuksen suunnittelija ja se testattiin erään tutkimusryhmän ulkopuolisen varhaiskasvatuksen opettajan toimesta, jotta lomake olisi toimiva mittari. Kyselylomake pyrittiin tekemään yksinkertaiseksi ja selkeäksi ja eri osa-alueen kysymykset jaettiin eri sivuille omien otsikoiden alle. Kysymyksiä ja vastausvaihtoehtoja muotoiltiin palautteen perusteella yksiselitteisemmiksi.

Jälkikäteen arvioiden olisi vastausvaihtoehtojen järjestykseen voinut kiinnittää vielä enemmän huomiota, jotta muutoksen suunta olisi yhtenäisempi.

Kyselyssä käytettiin pääosin strukturoituja monivalintakysymyksiä, joista pystyi valitsemaan kysymyksestä riippuen yhden tai useamman vastauksen. Strukturoituihin kysymyksiin pystyy vastaamaan varsin nopeasti ja tulosten tilastollinen käsittely on helppoa. Kysymyksissä ja vastausvaihtoehdoissa huomioitiin kuviossa yksi esitelty varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys. Vastausvaihtoehtoja luodessa pyrittiin etsimään sellaiset vaihtoehdot, mistä jokainen vastaaja löytää itselleen sopivan. Muutamissa kohdissa on lisäksi vaihtoehto ”muu”, mitä voi täydentää sanallisella selvityksellä, jos annetuista vaihtoehdoista ei löydy sopivaa. Strukturoitujen kysymysten haasteena on vastausten harkitsemattomuus ja vastausvaihtoehtojen muotoilemisessa on syytä kiinnittää huomiota yksiselitteisyyteen, jotta tutkija ja vastaaja ymmärtävät vastaukset samalla tavalla. (Heikkilä 2017, 49.)

Kyselyssä on 37 kysymystä, joista avoimia kysymyksiä on neljä. Taustatietoja selvitettiin yhdeksän monivalintakysymyksen verran tarkoituksena selvittää vastaajan toimintayksikkö, työkokemus sekä toimintaryhmän luonne. Varsinaisista tutkimuskysymyksistä monivalintakysymysten vastausvaihtoehdot vaihtelevat kysymyksen sisällön mukaisesti. Jos vastausvaihtoehdot ovat allekkain, on yleensä paras vaihtoehto ensimmäisenä. Vaakasuuntaisissa vaihtoehdoissa ensimmäisenä on huonoin vaihtoehto, koska analysoinnissa huonoin vaihtoehto saa arvon yksi. Osa kysymyksistä sisältää useamman alakohdan, jolloin käydetään samanlaisia monivalintavaihtoehtoja ja kysymykset esitetään taulukkomuodossa yksinkertaistamaan vastaamista. Avointen kysymysten tarkoituksena oli mahdollistaa laajempi sanallinen selvitys aiheista, joihin oli vaikea muotoilla kaikenkattavia vaihtoehtoja. Niissä oli mahdollista tuoda esille myös kehittämiskohteita, joissa valmiit vastausvaihtoehdot olisivat mahdollisesti rajanneet vastauksista oleellisia asioita pois. Kyselyn kysymykset ovat liitteessä kolme.

3.4 Kohdejoukko

Tutkimus on suunnattu erään keskisuuren kaupungin päiväkodeissa työskenteleville varhaiskasvatuksen opettajille, jotka toimivat 0–5-vuotiaiden lasten ryh-

missä. Esikouluryhmissä toimivat varhaiskasvatuksen opettajat rajattiin tutkimuksen ulkopuolelle, koska heidän toimintaansa ohjaa osittain eri asiakirjat kuin varhaiskasvatusta. Esiopetus toteutuu kyseisessä kunnassa monin paikoin koulujen tiloissa, mikä vaikuttaa mm. käytettäviin tiloihin ja aikatauluihin monin tavoin ja kokonaisuus on muutenkin varsin erilainen kuin muu varhaiskasvatus. Tällä rajauksella on tarkoituksena saada hieman yhtenäisempi vastaajaryhmä.

Määrälliselle tutkimukselle on tyypillistä, että vastaajien määrä on suuri. Jos tutkittava perusjoukko sisältää alle sata yksikköä, on yleensä suotavaa tehdä kokonaistutkimus, johon kutsutaan mukaan kaikki ryhmään kuuluvat (Heikkilä 2017, 31). Tutkimuksen kohteena olevan kaupungin varhaiskasvatuksen internetsivujen mukaan kaupungin päiväkodeissa työskentelee varhaiskasvatuksen ryhmässä 86 varhaiskasvatuksen opettajaa. Kohderyhmä on suhteellisen pieni, joten kaikki siihen kuuluvat varhaiskasvatuksen opettajat kutsuttiin mukaan tutkimukseen.

3.5 Kato

Kyselyyn vastasi 16 henkilöä, jotka taustatietojen perusteella on varmistettavissa eri henkilöiksi. Tämän tyyppisten kyselyjen vastausprosentti on usein varsin alhainen (Heikkilä 2017, 18), mitä huonontaa tämän tutkimuksen kohdalla mahdollisesti arjen kiireisyys ja rauhallisten hetkien vähäinen määrä. Ei ole myöskään varmuutta siitä, ovatko kaikki päiväkotien johtajat välittäneet tutkimuskutsua eteenpäin, koska vastaajia ei ollut kaikista päiväkodeista.

Vähäisen vastaajamäärän takia tuloksia ei voi käsitellä päiväkodeittain, koska niistä on liian helppoa tunnistaa vastaajat. Vastauksia käsitellään pääosin vastaajien määrinä eli frekvensseinä. Prosenttilukuina ei tuloksia kannata esittää, koska yhden vastaajan arvo on 6 % ja prosentit herkästi tuovat ajatuksen tulosten kattavan koko kohderyhmän. Kvantitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena on yleensä säännönmukaisuuksien löytäminen (Heikkilä 2014, 15), mutta näin pienellä vastaajajoukolla ei tämä ole mahdollista. Tutkimuksen tulokset eivät siis ole yleistettävissä koskemaan kaikkia tutkimukseen kutsuttuja, mutta se antaa osviittoa SAK-ajan toteuttamiseen liittyvistä hyödyistä ja haasteista.

4 TUTKIMUSTULOKSET

4.1 Tutkimuksen vastaajat

Tutkimus toteutettiin tammikuussa 2021 sähköisenä kyselynä, joka jaettiin päiväkodinjohtajien kautta sähköpostilla kaikille tutkimuskohteena olleille varhaiskasvatuksen opettajille (saate liite yksi). Kyselystä muistutettiin noin viikkoa ennen vastausajan päättymistä. Vastauksia kyselyyn tuli 16 eli noin 19 % kyselyn koh-teista vastasi kyselyyn. Vastaajien määrä on varsin pieni, merkittävästi odotettua pienempi. Vastaajien tietoja on eritelty tarkemmin taulukossa yksi.

TAULUKKO 1. Vastaajien tiedot

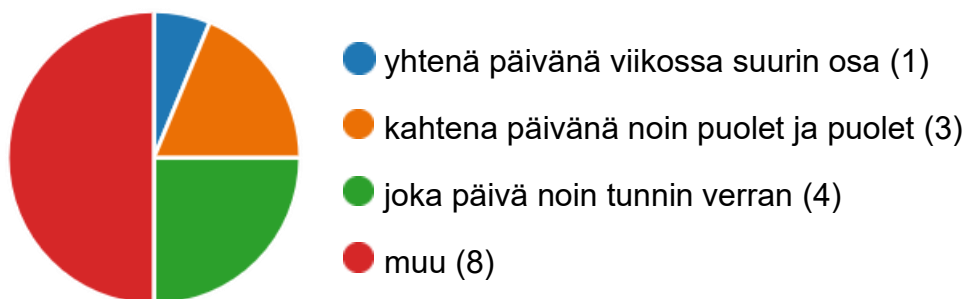
Päiväkoti	Lasten iät v	Työkokemus yhteensä v	Tässä yksikössä v	Työtiimi	Vastuu-opettajana
A	0-5	6	5	2 ope, 1 hoi	en
A	3-5	12	10	1 ope, 2 hoi	kyllä
B	3-5	5	2	2 ope, 1 hoi	en
B	3-5	yli 20		2 ope, 1 hoi	kyllä
C	0-3	4a	3	1 ope, 2 hoi	kyllä
D	0-3	10	alle 1	1 ope, 2 hoi	en
D	3-5	yli 20		2 ope, 1 hoi	en
D	3-5	yli 20	yli 20	1 ope, 2 hoi	en
D	3-5	11	11	2 ope, 2 hoi, avu	en
E	0-3	alle 1	alle 1	1 ope, 2 hoi	en
F	0-3	yli 20	13	2 ope, 1 hoi	en
G	3-5	yli 20	yli 20	2 ope, 1 hoi	en
G	0-3	yli 20	18	1 ope, 2 hoi	kyllä
G	3-5	yli 20	17	2 ope, 1 hoi, avu	en
H	0-3	13	10	2 ope, 4 hoi	en
I	0-3	13	alle 1	1 ope, 2 hoi	en

ope = varhaiskasvatuksen opettaja
hoi = varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
avu = ryhmässä on yksi tai useampi varhaiskasvatuksen avustaja

4.2 SAK-ajan sijoittuminen ryhmän arkeen

Suurimmassa osassa kyselyyn vastanneista ryhmistä (12/16) SAK-aika sijoittuu ryhmän tarpeiden mukaisesti eri aikaan päivään ja toimintaviikkoon, neljä vastaajaa toteuttaa yleensä SAK-aikaa samalla tavoin joka päivä tai viikko. Lähes kaikki toteuttavat ainakin osan SAK-ajasta päivälevon ja hiljaisen hetken aikana, mutta myös aamu- ja iltapäivän toiminnan aikana toteutetaan säännöllisesti SAK-aikaa. Vastauksissa painottuu lepoajan lisäksi iltapäivän toiminta-aika.

SAK-aika jakautuu hyvin vaihdellen viikon ajalle. Tätä kuvataan tarkemmin kuviossa 2. Muu-kohdan valinneet vastaajat toteuttavat SAK-aikaa vaihtelevasti, osa silloin tällöin, osa pidemmän työvuorosuunnitelman mukaisesti.

KUVIO 2. SAK-ajan sijoittuminen toimintaviikkoon

Viiden vastaajan työvuorosuunnitelmaan on koko SAK-aika yleensä merkitty valmiiksi, muilla työvuorosuunnitelmaan ei SAK-aikaa juuri koskaan merkitä. Tutkimuskohteena olevan kaupungin ohjeen mukaan SAK-aikaa ei tarvitse merkitä työvuorosuunnitelmaan (Kangasalan kaupungin varhaiskasvatuksen johtoryhmä 2020). Kaikki toteuttavat SAK-ajan työpaikalla, mutta ohjeen mukaan suunnittelun tarpeista lähtien osa SAK-ajasta on mahdollista toteuttaa esimiehen kanssa sopien työpaikan ulkopuolella (emt.).

Ryhmän tarpeet huomioidaan SAK-ajan suunnittelussa vaihtelevasti. Kahdeksan vastaajan mielestä ryhmän tarpeet on huomioitu hyvin, viiden mielestä vaihtelevasti ja kahden mukaan huonosti. Vastaajien mukaan joissain päiväkohteissa on mahdollista saada kiertävää sijaista tarvittaessa ryhmään, jotta SAK-ajan toteuttaminen onnistuu. Joissain ryhmissä on pystytty myös suunnittelemaan arki ja työtehtävät siten, että sijaista ei ryhmässä tarvita. Erityisen hyvin tämä toteutuu yhden vastuuhenkilön kohdalla, koska hän on ryhmävastuussa

vain osan päivästä, jolloin hänen siirtyessä hallinnollisiin tehtäviin on ryhmässä vakituinen puolittaja hänelle. Kiertäviä sijaisia tai muita lisäresursseja on harvoin tarjolla, mutta monessa ryhmässä heitä SAK-ajan toteutumiseksi kaivattaisiin. Ryhmät pystyvät vastaajien mukaan muokkaamaan arjen aikataulua usein toiminnan ja SAK-ajan tarpeiden mukaisesti, mutta kaikissa ryhmissä se ei silti mahdollista SAK-ajan riittävää toteutumista.

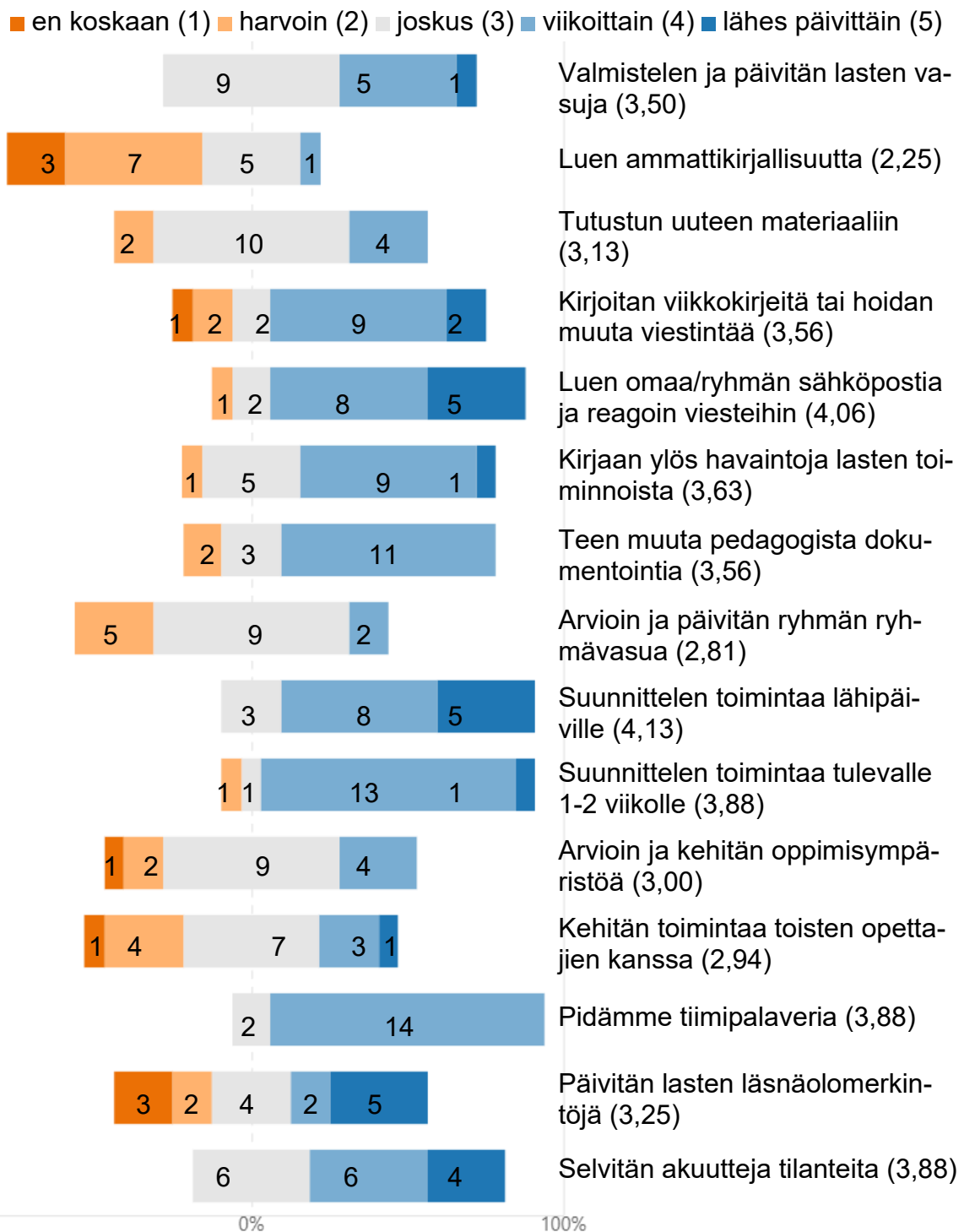
KUVIO 3. SAK-ajan toteutuminen suunnitelman mukaisesti

SAK-aika toteutuu ryhmissä suunnitelman mukaisesti vaihtelevasti. Tätä on kuvattu tarkemmin kuviossa kolme. Erityisesti SAK-ajan toteutumista vaikeuttavat akuutit asiat, jotka pitää hoitaa (12 mainintaa), työntekijöiden poissaolot (10 mainintaa) ja haastavat kasvatustilanteet, jotka estävät ryhmästä poistumisen (8 mainintaa). Lisäksi vastaajat kertovat, että usein SAK-aika menee juoksevien asioiden hoitamiseen, vapaan tietokoneen etsimiseen tai tulostimen vieressä odottamiseen. Erilaiset muuttuvat tekijät päivän ja viikon aikana pistävät herkästi suunnitelmat uusiksi. Monella työntekijällä on myös paine olla ryhmässä lasten kanssa, minkä lisäksi erilaiset palaverit ja opastukset syövät SAK-ajalle käytettävissä olevaa työaika.

Jos SAK-aika ei toteudu suunnitelman mukaisesti, vain yhden vastaajan mukaan uusi aika etsitään lähipäiviltä. Kahdeksan vastaajan mukaan peruuntunut SAK-aika jää yleensä toteutumatta, kuusi vastaajaa saa sijoittaa sen itse sopivaan hetkeen.

4.3 SAK-ajan sisältö

Vastaajat tekevät SAK-ajalla hyvin monenlaisia tehtäviä, joita esitellään tarkemmin taulukossa 2.

KUVIO 4. SAK-ajan sisältöjä

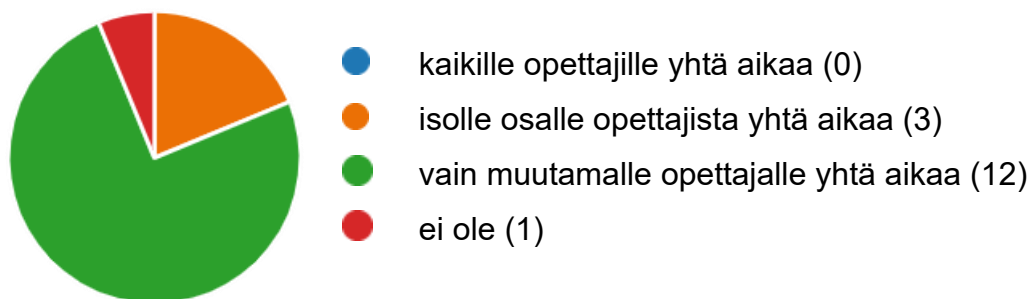
Eniten vastaajat käyttävät SAK-aikaa lähipäivien toiminnan suunnittelemiseen. Lähes yhtä paljon aikaa he käyttävät keskimäärin oman ja ryhmän sähköpostin

lukemiseen sekä saapuneisiin viesteihin reagoimiseen. Vähiten SAK-aikaa vastaajat käyttävät ammattikirjallisuuden lukemiseen ja ryhmävasun arvioimiseen ja päivittämiseen.

Rannan, Tillin ja Kettumäen selvityksen mukaan (2019) toiminnan lisäksi opettajan tulee kehittää lapsiryhmän toimintaympäristöä. Tilojen tulisi herätellä lapsia pohtimaan, tutkimaan, kokeilemaan ja ratkaisemaan ongelmia sekä innostaa oppimaan uusia asioita ja kehittymään. Tutkimuksen tulosten perusteella oppimisympäristön arviointiin ja kehittämiseen käytetään varsin vähän aikaa. Saman selvityksen mukaan opettajan pitää säännöllisesti arvioida omaa toimintaansa ja pyrkiä kehittämään sitä. Tässä keskeisenä tapana on uusien opetusmenetelmien ja toimintojen opetteleminen, mutta tämän tutkimuksen mukaan ammattikirjallisuuteen ja uuteen materiaaliin tutustumiseen käytetään varsin vähän aikaa.

4.4 Päiväkodin tilat ja materiaalit

Tutkimuksen kohteena olevan kunnan SAK-aikaohjeessa (Kangasalan kaupungin varhaiskasvatuksen johtoryhmä 2020) muistutetaan, että työtilojen ja välineistön tulee olla asianmukaista myös opettajien suunnittelu-, arviointi- ja kehittämistoiminnalle. Rauhallisia kokous- ja/tai taukotiloja tulisi olla riittävästi, jotta useampi opettaja voisi suunnitella yksin tai yhdessä toisten opettajien kanssa yhtä aikaa. Käytännössä tiloja ja tietokoneita on SAK-ajan toteuttamista varten päiväkodeissa käytössä hyvin vaihdellen. Tilojen ja välineiden riittävyyttä päiväkodissa esitellään kuviossa neljä.

KUVIO 5. Tilojen ja välineiden riittävyys SAK-ajan toteuttamiselle päiväkodissa

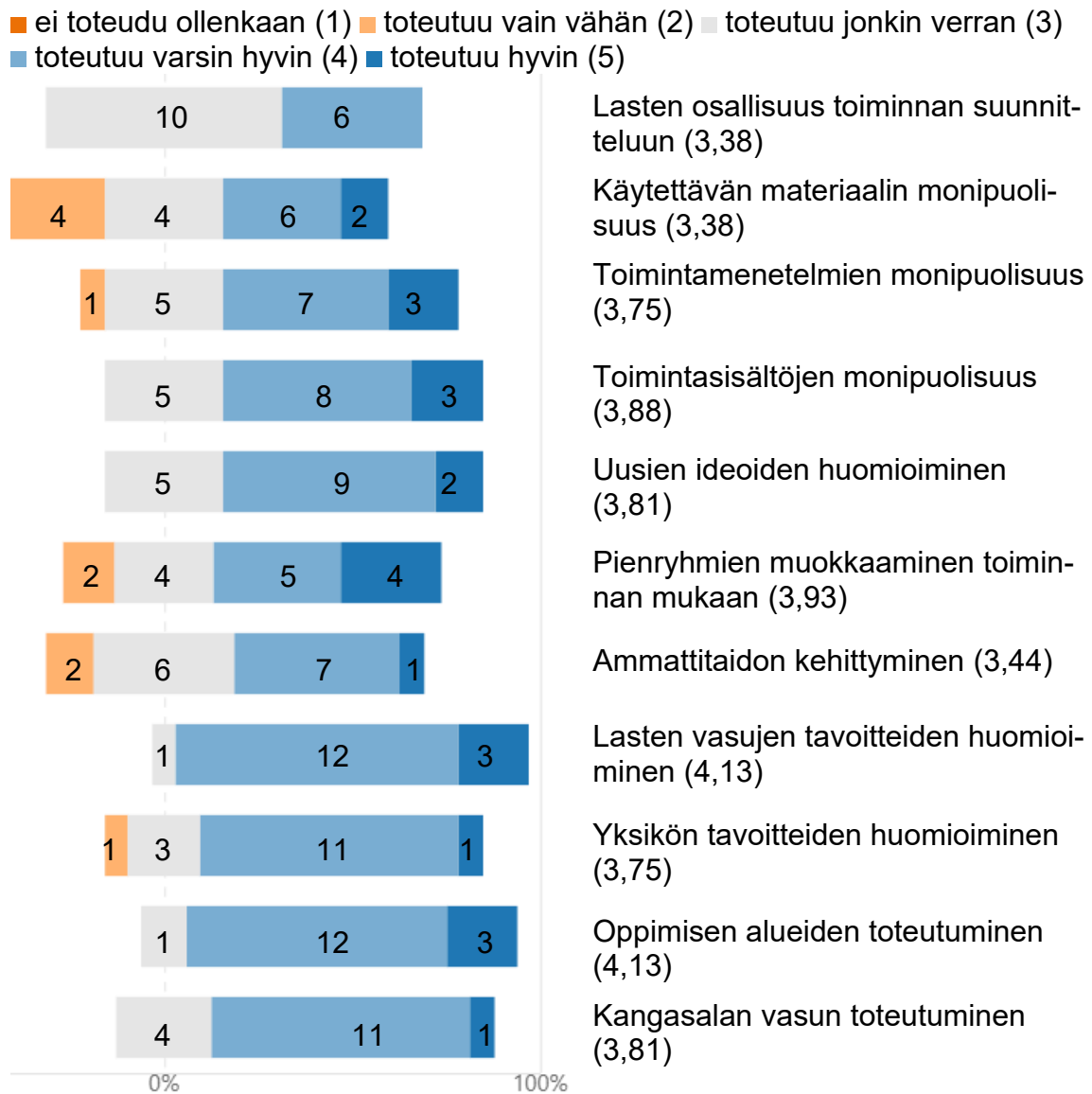
Erityisesti nyt koronarajoitusten aikana, kun eri ryhmien työntekijöiden toimiminen samoissa tiloissa ei ole suotavaa, on rauhallisten tilojen löytäminen vastaajien mukaan vaikeaa. Rauhallisten tilojen löytämistä vaikeuttaa, jos lähes kaikkien tilojen läpi kuljetaan, kuten erään vastaajan päiväkodissa tapahtuu. Saman päiväkodin sisällä opettajien kokemus tilojen ja välineiden riittävydestä vaihtelee, mikä saattaa kertoa myös siitä, miten eri tavoin SAK-aikaa ajallisesti ja sisällöllisesti toteutetaan. Rannan, Tillin ja Kettumäen selvityksen mukaan (2019, 13-14) vain 20 % kunnallisen puolen vastaajien päiväkodeissa oli käytettävissä rauhallinen ja häiriötön tila SAK-ajalle. Tähän nähden tilanne tutkimuskaupungissa on ehkä hieman parempi.

Erilaiset tietokoneella tehtävät työt ovat viime vuosina vastaajien mukaan lisääntyneet ja erityisesti nyt korona-aikana iso osa palavereista yms. toteutetaan etäyhteyksin, jolloin se vaatii tietokoneen. Päiväkodit ovat tiloiltaan hyvin erilaisia, osa yksiköistä rakentuu vastaajien mukaan useammasta talosta, jolloin yksiköiden sisälläkin on hyvin vaihtelevasti rauhallisia tiloja käytettävissä.

Erilaista materiaalia SAK-ajan toteuttamiseksi on päiväkodeissa vastaajien mielestä yleensä riittävästi. Päiväkodin toimiminen monessa rakennuksessa voi tuoda myös haasteita löytää ja käyttää materiaalia, koska osa materiaalista on vaikeammin saatavilla toisessa talossa. Kirjallisuutta kaivataan ryhmissä lisää, erityisesti nostettiin esille alle 3-vuotiaiden lasten pedagogiikkaan liittyvä ammatikirjallisuus. Vain kuuden vastaajan mukaan heidän päiväkodissaan on kaikille työntekijöille riittävästi tilaa säilyttää omia materiaaleja työpaikalla.

4.5 SAK-ajan vaikutus toiminnan ja pedagogiikan laatuun

Kyselyyn vastaajien mukaan erilaiset toiminnan ja pedagogiikan laatuun vaikuttavat tekijät toteutuvat kyselyhetkellä kohtuullisesti. Vastausten keskiarvo on 3,76, mikä on ”toteutuu jonkin verran” ja ”toteutuu varsin hyvin” vaihtoehtojen välissä. Parhaiten toteutuvat lasten varhaiskasvatussuunnitelmien huomioiminen sekä oppimisen osa-alueiden toteutuminen. Huonoiten toteutuvat lasten osallisuus toiminnan suunnitteluun ja materiaalin monipuolisuus. Näitä erilaisia toiminnan ja pedagogiikan laatuun vaikuttavia tekijöitä on esitelty taulukossa 3.

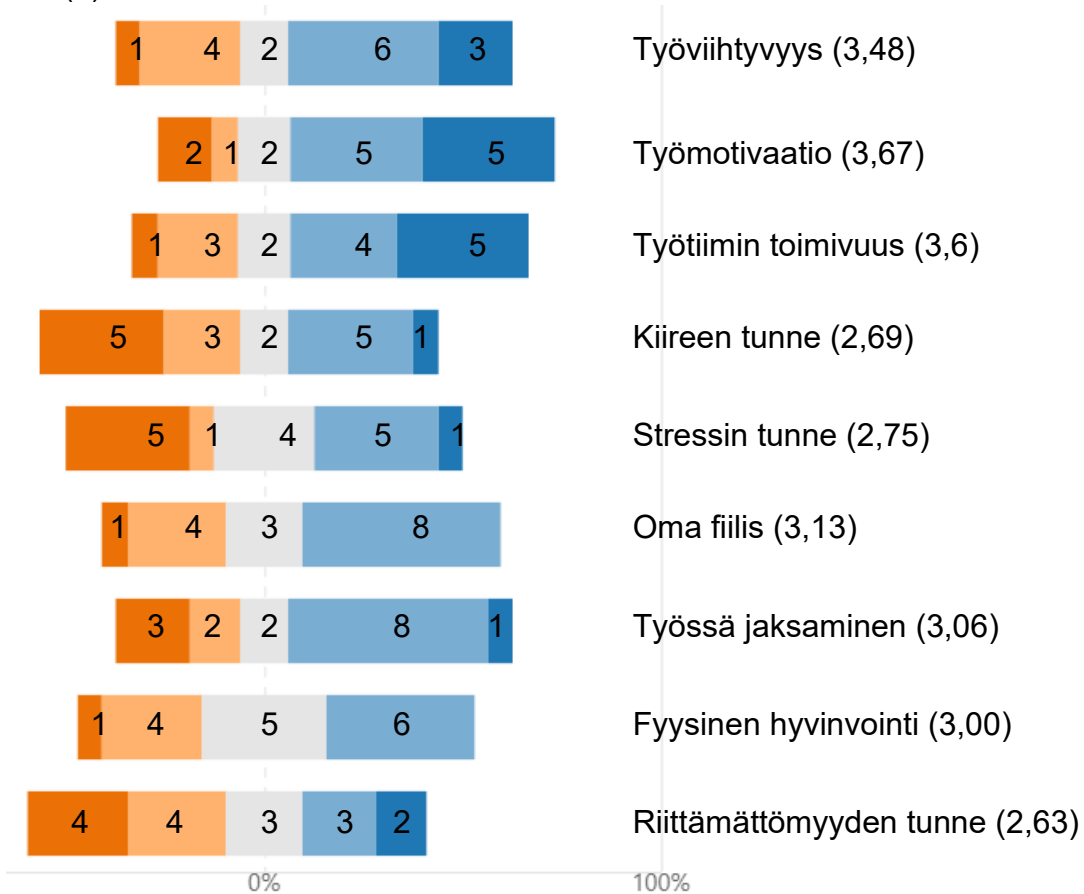
KUVIO 6. Toiminnan ja pedagogiikan laatuun vaikuttavien tekijöiden toteutumisen tällä hetkellä

4.6 SAK-ajan toteutumisen vaikutus työhyvinvointiin

Vastaajien mukaan SAK-ajan toteutumisen vaikutus työhyvinvointiin on keskimäärin 3,1 (ei vaikutusta”). Paras vaikutus työhyvinvointiin on työtiimin toimivuudella ja huonoin vaikutus riittämättömyyden tunteella. Negatiivisia vaikutuksia on paljon, erityisesti korostuvat kiireen ja stressin tunne. Työmotivaatio ja työtiimin toimivuus taas saavat paljon positiivisia vaikutuksia, joten ne todennäköisesti kannattelevat työhyvinvointia. Tässä aiheessa olisi voinut esimerkiksi Osgoodin asteikko (Heikkilä 2017, 52) tuoda yksiselitteisemmän vastauksen, mutta käytetty

kyselyjärjestelmä ei tukenut sellaisen toteuttamista. SAK-ajan toteutumisen vaikutuksia työhyvinvointiin on esitelty taulukossa 4.

■ vahvasti negatiivinen vaikutus (1) ■ hieman negatiivinen vaikutus (2) ■ ei vaikutusta (3) ■ hieman positiivinen vaikutus (4) ■ vahvasti positiivinen vaikutus (5)

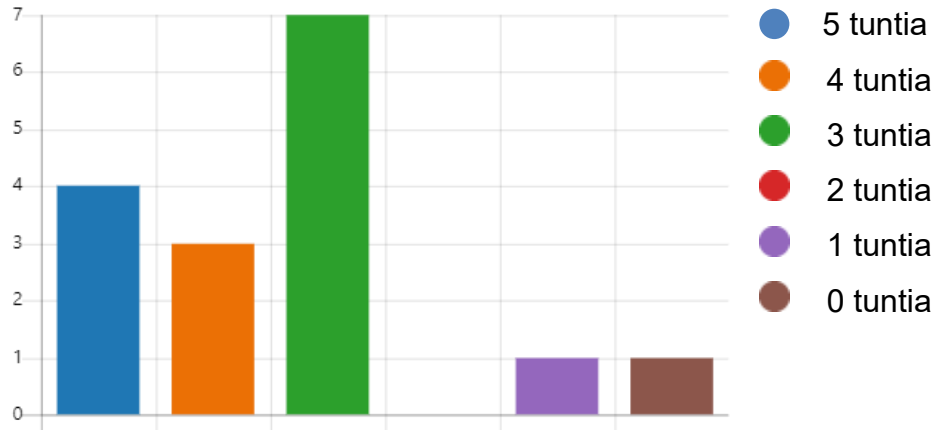
KUVIO 7. SAK-ajan toteutumisen vaikutuksia työhyvinvointiin

4.7 Varhaiskasvatuksen opettajien oma kokemus SAK-ajan käytöstä

Kyselyn tämän osan tarkoituksena oli kartoittaa varhaiskasvatuksen opettajien henkilökohtaisia tarpeita SAK-aikaan liittyen. Pääsääntöisesti opettajat toteuttavat SAK-aikaa yksin, vaikka puolet tutkimukseen vastanneista toimii kahden opettajan tiimissä. Paras aika SAK-ajan toteuttamiselle olisi vastaajien mielestä päivälevon/hiljaisen hetken aikana (11 mainintaa) tai iltapäivällä ryhmässä toimimisen jälkeen (11 mainintaa). Aamulla ennen ryhmässä toimimista SAK-aikaa käyttäisi mielellään 6 vastaajaa. Kotona omassa rauhassa haluaisi suunnitella 3

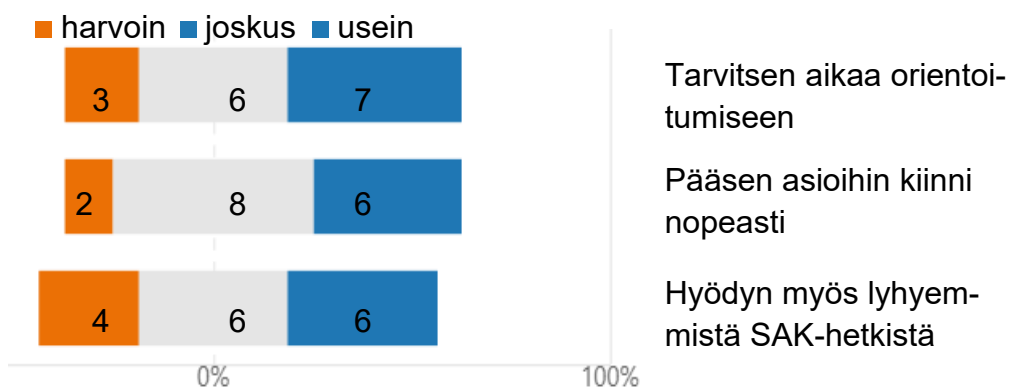
ja vuorohoidossa illalla suunnittelee mielellään yksi, koska silloin on yleensä vähemmän lapsia paikalla.

Keskimäärin vastaajat käyttävät SAK-aikaa viikossa 3,4 tuntia, mutta hajonta on hyvin laajaa. SAK-ajan toteutuminen näkyy tarkemmin kuviossa kahdeksan.

KUVIO 8. SAK-ajan toteutuminen viikossa

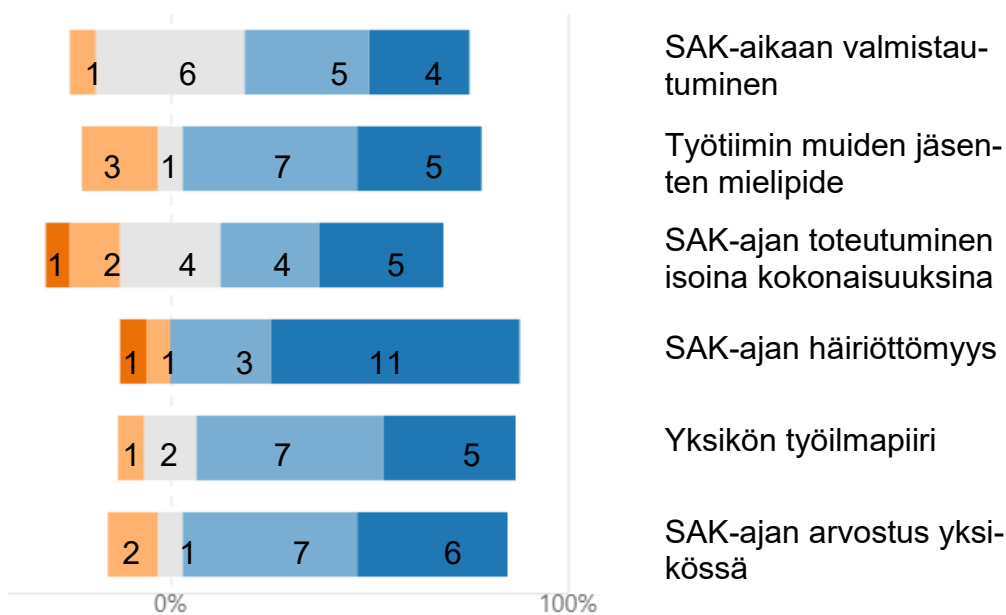
Rannan, Tillin ja Kettumäen selvityksen mukaan (2019, 13) kuntapuolen varhaiskasvatuksen opettajien SAK-aika ei toteudu täysmääräisesti 69 % vastaajista ja aikaisemman sopimuksen mukaiseen kolmen tunnin viikoittaiseen SAK-aikaan ei yltänyt 26 % vastaajista. Jotta SAK-ajasta olisi kunnolla hyötyä, pitäisi sitä pystyä toteuttamaan pidempinä kokonaisuuksina, jolloin mahdollisimman iso osa tästä ajasta olisi tarkoituksenmukaisessa käytössä. SAK-aikaan orientoitumista esitellään kuviossa yhdeksän.

KUVIO 9. SAK-aikaan orientoituminen

Toiminnan suunnittelemista etukäteen piti erittäin tärkeänä viisi vastaajaa, varsin tärkeänä yhdeksän vastaajaa ja kahden vastaajan mielestä se on hieman tärkeää. Spontaaniutta ja tilanteeseen tarttumista piti erittäin tärkeänä yhdeksän vastaajaa ja varsin tärkeänä seitsemän vastaajaa. Vaikka lähes kaikki pitävät toiminnan suunnittelua vähintään varsin tärkeänä, vielä suurempi osa pitää spontaania toimintaa ja tilanteeseen tarttumista erittäin tärkeänä asiana.

■ vahvasti negatiivinen vaikutus (1) ■ hieman negatiivinen vaikutus (2) ■ ei vaikutusta (3) ■ hieman positiivinen vaikutus (4) ■ vahvasti positiivinen vaikutus (5)

KUVIO 10. SAK-ajan toteuttamiseen vaikuttavat tekijät

Kuviossa kymmenen esitellään SAK-ajan toteuttamiseen vaikuttavia tekijöitä. Vastaajien kokemusten mukaan tutkimuksessa kysytyillä asioilla on varsin positiivinen vaikutus heidän SAK-ajan toteuttamiseen. Tulosten perusteella on vaikea tietää, kokevatko negatiivisia vaikutuksia valinneet vastaajat, että heidän ei ole mahdollista toteuttaa kysymyksen vaihtoehtoa omassa ryhmässään vai onko heidän kokemuksensa mukaan vaihtoehdon toteuttamisella negatiivisia vaikutuksia.

Lemmetyisen pro gradussa (2019, 53) nousee esille varhaiskasvatuksen opettajien yhteisen suunnittelun auttavan esimerkiksi yhteisen pedagogisen linjan muodostamisessa. Yhteinen suunnittelu helpottaa myös arjen suunnittelua ja

mahdollistaa vastuiden jakamista opettajien kesken ja se voi tarjota myös henkistä tukea omaan suunnittelutyöhön ja pedagogiseen vastuuseen. Tällainen yhdessä suunnittelemisen jää vastaajien mukaan kokonaan tekemättä.

4.8 SAK-ajan toteutumisen kehittäminen

Kyselyn lopussa oli kaksi avointa kysymystä, joiden tarkoituksena oli rohkaista vastaajia kertomaan ideoita, miten SAK-ajan toteutumista voitaisiin mahdollistaa nykyistä paremmin erilaisilla järjestelyillä.

Yksikön varhaiskasvatuksen opettajien yhteiset mahdollisuudet kehittää SAK-aikaa:

- Yhteistä suunnittelua enemmän, jotta toimintaryhmillä olisi samansuuntaisia käytänteitä ja toimintamalleja > Pedatiimi säännöllisesti.
- SAK-ajoista pidetään kiinni ja niiden toteuttamista tuetaan.
- Materiaalien, toimivien käytänteiden ja vinkkien jakaminen ja kasaminen ideapankiksi
- SAK-ajan toteuttamiseen kannustava ilmapiiri

Päiväkodinjohtajalta, lähiesimieheltä ja varhaiskasvatuksen hallinnolta vastaajat toivoivat SAK-ajan parempaan toteutumiseen tukea

- Mahdollisuus toteuttaa SAK-aikaa työpaikan ulkopuolella.
- Pidempien SAK-aikojen suunnittelu valmiiksi työvuorolistoihin.
- Sijainen ryhmään SAK-ajaksi turvallisuuden takaamiseksi
- Opettajien yhteisen SAK-ajan mahdollistaminen.
- Esimies osallistuu suunnitteluun aktiivisesti.
- SAK-ajan merkityksen ja arvostuksen nostaminen.
- Myös muut työntekijät kaipaavat valmisteluaikaa.
- Ylityötuntien poisottaminen ei saa syödä SAK-aikaa.

Lemmetyisen tutkimuksessa (2019, 53-55) oli aikaisemmin varhaiskasvatuksen opettajat itse saaneet päättää, tekevätkö SAK-ajasta määrätyn osan työpaikalla vai kotona. Syksyllä 2017 linjaus muuttui, jolloin koko SAK-aika tuli tehdä työpaikalla. Muutoksen jälkeisessä tutkimuksessa 58 % vastaajista totesi työn ja vapaa-ajan rajaamisen sekä itse työn rajaamisen helpottuneen, kun koko työaika

käytettiin työpaikalla. Tämän rajaamisen koettiin lisäävän työhyvinvointia ja vapaa-aika tuntui lisääntyneen, samalla myös työstressi tuntui vähentyneen. Suunnittelu ei kuitenkaan tule koskaan valmiiksi, joten työpaikan ulkopuolella SAK-aika on herkästi venynyt suunniteltua pidemmäksi. Vastaajat kokivat myös selkeästi työvuoroihin merkityn SAK-ajan selkeyttävän työviikkoa ja päivää. SAK-ajalla voi rauhassa keskittyä SAK-tehtäviin ja muun ajan voi keskittyä lasten kanssa toimimiseen. Tämän tutkimuksen vastaajista moni koki SAK-ajan riittävän toteuttamisen työpaikalla vaikeaksi ja haluaisi tehdä ainakin osan siitä kotona rauhassa.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTIA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää erään keskisuuren kaupungin varhaiskasvatuksen opettajien suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisajan käyttöä ja toteutumista varhaiskasvatuksen arjessa ja sen vaikutuksia toiminnan laatuun ja varhaiskasvatuksen opettajien työhyvinvointiin. Keskeistä tutkimuksessa oli vastaajien oma kokemus SAK-ajan toteuttamisen mahdollisuuksista, koska tarpeet suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisajalle ovat vaihtelevia.

5.1 Tutkimuskysymysten äärellä

Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty? on tutkimuksen otsikko. Näin sanoo vanha sananlasku ja ihannelilanteessa se varmasti olisi totta. Näiden tulosten perusteella en kuitenkaan ole varma, onko varhaiskasvatuksen opettajilla riittävästi suunnittelumahdollisuuksia, jolloin kysymysmerkki lauseen perässä on aiheellinen.

5.1.1 Suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisajan toteutuminen arjessa

Suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen varattu SAK-aika pitäisi KVTES:n (2020) mukaan olla noin viisi tuntia viikossa, mutta tämä toteutuu vastaajien mukaan varsin huonosti. SAK-aikaa ei ole yleensä merkitty työvuorosuunnitelmaan, joten sen toteutuminen jää työtiimin ja yksittäisen työntekijän vastuulle. Haastavat tilanteet ryhmissä ja työntekijöiden puute vaikeuttaa SAK-ajan toteuttamista, minkä takia kiertävien sijaisten tarve ryhmissä nousee vastauksissa vahvasti esille.

Rannan, Tillin ja Kettumäen selvityksessä (2019, 13) todetaan, että 67 % kunnalla työskentelevistä varhaiskasvatuksen opettajista kertoi peruuntuneen SAK-ajan yleensä jäävän tekemättä ja vastaava tilanne on myös tässä kunnassa. Käytännössä todennäköisesti kaikki opettajat saivat sijoittaa peruuntuneen

SAK-ajan sopivaan hetkeen tulevaisuudessa, mutta harvemmin niitä hetkiä täysimääräisesti löytyy. SAK-ajalla tehdään myös varsin usein sellaisia tehtäviä, jotka eivät siihen kuuluisi, kuten esimerkiksi sähköpostien lukeminen, viikkokirjeiden kirjoittaminen ja päiväkirjamerkintöjen päivittäminen.

5.1.2 Varhaiskasvatuksen pedagogiikan yhteisen suunnittelun toteutuminen

Kaikki vastaajat kertoivat toteuttavansa SAK-aikaa pääsääntöisesti yksin. Moni vastaaja toivoi enemmän aikaa opettajien yhteiselle suunnittelulle, jotta käytännöt ryhmissä olisivat yhtenäisempiä. Yhteinen suunnitteleminen myös tukisi toiminnan monipuolisuutta, koska olisi aikaa jakaa ideoita ja materiaaleja. Samalla yksittäisen opettajan vastuu hieman kevenisi, koska hän saisi tukea toisilta opettajilta.

Heleniuksen ja Lummelahden (2018, 142-144) mukaan varhaiskasvatuksen työntekijät tarvitsevat yhdessä riittävästi aikaa pedagogisesti laadukkaan varhaiskasvatuksen luomiseen. Tämä vaatii keskustelua yhteisistä toimintatavoista, havainnoista ja arvioinneista. Myös arjen sujuvuus vaatii säännöllistä arviointia, jotta lapset saavat sopivasti haasteita ja virikkeitä arjessa. Näiden tulosten perusteella eivät toimintatavat ole yhteisesti keskusteltuja.

5.1.3 SAK-ajan toteuttamisen vaikutukset toiminnan ja pedagogiikan laatuun

Lasten vasut, yksikön tavoitteet ja kunnan varhaiskasvatussuunnitelmat toteutuvat tutkimuksen mukaan enemmän kuin jonkin verran, mutta parannettavaakin olisi. Minut yllätti vastaajien varsin hyvä kokemus toiminnan ja pedagogiikan laatuun vaikuttavien tekijöiden toteutumisesta, koska SAK-aikaa on toteutunut selkeästi KVTES:n (2020) ohjetta vähemmän. Monella vastaajalla on varsin pitkä työkokemus, yli 20 vuotta varhaiskasvatuksessa, minkä seurauksena heillä on todennäköisesti valmiina monenlaisia ideoita ja toimintamalleja, jolloin niiden toteuttaminen voi onnistua pienellä valmistelulla uutta työntekijää helpommin.

Rannan, Tillin ja Kettumäen mukaan (2019) varhaiskasvatuksen opettajan tulee säännöllisesti arvioida omaa toimintaansa ja pyrkiä kehittämään sitä. Am-

mattikirjallisuuteen tutustuminen ja erilaisten uusien materiaalien ja ideoiden etsiminen on tässä oleellinen osa. Nämä osa-alueet kaipaavat selkeästi enemmän SAK-aikaa ja uskon, että kirjallisuuteen tutustumista kannattaisi nostaa aikaisempaa enemmän esille yhdeksi SAK-ajan tehtäväksi. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella ei voida kuitenkaan selkeästi osoittaa syy-seuraussuhteita SAK-ajan toteuttamisen vaikutuksista toiminnan ja pedagogiikan laatuun.

5.1.4 SAK-ajan toteutumisen vaikutus työhyvinvointiin

Työmotivaatio ja työssä viihtyminen vaikuttavat vastaajilla olevan varsin hyviä, vaikka kiirettä ja stressiä kokee moni. Myös riittämättömyyden tunne nousee negatiivisesti vastauksissa esille. SAK-ajan toteutuminen pidemmissä jaksoissa olisi monen vastaajan toiveissa, koska orientoituminen ryhmässä toimimisesta SAK-tehtäviin vie aikaa. Jos SAK-aikaa ei pysty toteuttamaan häiriöttömästi, keskittymisen katkeileminen tekee toiminnasta tehotonta. Mahdollisuus toteuttaa SAK-aikaa omien ja ryhmän tarpeiden mukaisesti lisäisi todennäköisesti työhyvinvointia ja vähentäisi stressiä ja riittämättömyyden tunnetta.

Työterveyslaitoksen julkaisun mukaan (Puttonen, Hasu & Pahkin 2016) työhyvinvointi toteutuu mielekkäässä, sujuvassa ja turvallisessa työssä. Työhyvinvointi vaikuttaa työhön paneutumiseen sekä yhteistyön toimivuuteen ja se näkyy työn laatuna ja tuloksellisuutena. Varhaiskasvatuksessa on usein vaikea hallita työn kuormittavuutta, mikä voi huonontaa työhyvinvointia. Lyhytaikainen kiire voi olla hyväksi, mutta pitkittyessään se heikentää hyvinvointia. Tällöin myös toiminnan laatu laskee ja lasten hyvinvointi voi kärsiä. Jos ryhmässä ei ole riittäviä resursseja laadukkaan toiminnan ja SAK-ajan toteuttamiseen, altistuvat työntekijät stressille ja työuupumukselle. Tutkimusten tulosten perusteella voi sanoa, että tällä hetkellä toteutuva SAK-aika ei luo ainakaan kaikille vastaajille mahdollisuuksia työhyvinvointiin.

5.2 Kehittämisideoita

Esimiesten ja hallinnon keskeisenä tehtävänä olisi SAK-ajan toteutumisesta huolehtiminen ja suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen käytettävän ajan arvostaminen ja arvostuksen nostaminen varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen

hallinnon tehtävänä olisi huolehtia riittävästä resurssoinnista, jotta SAK-ajan toteuttaminen on mahdollista turvallisesti.

SAK-ajan merkitseminen työvuorosuunnitelmaan koetaan tärkeäksi, mutta suunnitelmissa pitäisi huomioida ryhmän toiminnan tarpeet. Erityisen tärkeää olisi saada ryhmään sijainen, jos ryhmän työntekijät kokevat sen toiminnan turvallisuuden ja laadun kannalta tarpeelliseksi. SAK-ajan toteuttaminen lepohetken/hiljaisen hetken aikana ei ole jokaisessa ryhmässä mahdollista, koska rauhoittumisen tukemiseen tarvitaan usein monta aikuista.

Jokainen toimintaryhmä on erilainen eikä samalla tavoin suunniteltu SAK-aika tue kaikkia ryhmiä ja niiden opettajia. Erityisen tärkeää on mielestäni miettiä SAK-ajan toteuttaminen silloin, kun ryhmässä on kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa, koska tällöin SAK-aikaa olisi 10 tuntia viikossa eli keskimäärin kaksi tuntia joka päivä. Jotta SAK-ajan toteuttaminen olisi kaikkien ryhmien ja opettajien kannalta tasapuolista, tulisi SAK-ajan sisällöistä ja toteuttamistavoista keskustella esimiehen johdolla sekä yksikön kaikkien opettajien kesken mutta myös koko työyhteisön kanssa.

Vastaajat toivovat mahdollisuutta toteuttaa osan SAK-ajasta työpaikan ulkopuolella, jolloin keskittyminen voisi olla helpompaa ja pystyisi paremmin toteuttamaan pidemmän SAK-kokonaisuuden. Tämä helpottaisi myös muun SAK-ajan sijoittamista viikkosuunnitelmaan. Monessa päiväkodissa rauhallisia tiloja ja tarvikkeita SAK-ajan toteuttamiseen on liian vähän ja SAK-ajan käyttäminen osittain esimerkiksi kotona vähentäisi tilojen tarvetta ainakin hieman. Kotona tehtävän SAK-ajan rajaaminen voi kuitenkin olla Lemmetyisen tutkimuksen mukaan (2019, 53-55) haasteellista, joten tätä on syytä miettiä tarkoin ennen muutosta.

Uusia päiväkoteja suunniteltaessa ja vanhoja remontoitaessa on syytä huomioida suunnittelussa myös riittävä määrä rauhallisia työtiloja sekä riittävät tilat myös omien materiaalien säilyttämiseen. Erilaiset tietokoneella tehtävät työt ovat lisääntyneet merkittävästi viime vuosien aikana ja tämä on korostunut nyt koronarajoitusten takia. Suurin osa erilaisista palavereista ja koulutuksista pidetään tällä hetkellä etänä, jolloin jokainen osallistuja tarvitsee tietokoneen. Joissain päiväkodeissa ei ole jokaisessa ryhmässä omaa tietokonetta ja vaikka tietokone jokaisesta ryhmästä löytyisikin, ei yleensä yksi kone riitä. Tämän takia olisi tärkeää lisätä tietokoneiden määrää siten, että siellä olisi ainakin 1-2 tietokonetta yhteisessä käytössä.

5.3 Tutkimuksen laatu ja luotettavuus

Vastaajien määrä jäi varsin pieneksi, mikä estää tulosten yleistämisen koskemaan koko kohderyhmää eikä tuloksissa varmasti tule esiin kaikkia SAK-ajan toteuttamisen hyötyjä ja haasteita. Niistä saa kuitenkin viitteitä SAK-ajan toteuttamisen mahdollisuuksista ja kehittämistarpeista. Enemmän olisi voinut saada vastauksia, jos tutkimuspyynnön olisi pystynyt lähettämään kohderyhmälle suoraan, ilman päiväkodinjohtajien apua. Tällöin olisi ollut tutkijan vastuulla kyselyn perille meneminen eikä tarvitsisi miettiä, ovatko kaikki saaneet tutkimuskutsun. Tutkijan lähettämistä kutsuista olisi voinut syntyä peittovirhe (Heikkilä 2017, 177), koska kohderyhmään kuuluvista ei ollut saatavilla täsmällistä listausta.

Kyselylomake toimi mielestäni varsin hyvin tässä tutkimuksessa, mutta laajemmalla testaamisella siitä olisi voinut saada vielä paremman. Jos aikaa olisi ollut enemmän, olisi kannattanut tutustua useampaan kyselysovellukseen, jotta olisi löytynyt paremmin soveltuvia kysymysmuotoja joillekin kysymyksille. Validiteetti kuvaa sitä, kuinka hyvin onnistuttiin mittaamaan juuri sitä, mitä oli tarkoitus (Heikkilä 2017, 177). Systemaattista virhettä ei tuloksissa tullut vastaan eikä niistä herännyt myöskään epäilyksiä valehtelemisestä. Suurin osa kysymyksistä mittasi vastaajan subjektiivista kokemusta, joka vaihtelee vastaajittain.

Tutkimuksen reliabiliteetti ei ole kovin korkea, koska vastaajien määrä on pieni. Vastaajat muodostavat pienen otoksen varsin pienestä kohderyhmästä, joten samalla vastaajamäärällä voisi saada hyvin erilaisia tuloksia, jos tutkimus kohdistettaisiin eri vastaajiin. Tulokset eivät ole myöskään yleistettävissä toisiin kaupunkeihin tai työnantajiin, koska työnantajakohtaiset ohjeet ja käytännöt vaihtelevat. Tutkimuksessa ei käytetty varsinaisia kontrollointikysymyksiä, ettei kyselystä tulisi liian pitkä, jolloin vastauskato saattaisi kasvaa. (Heikkilä 2017, 178.)

Toimin itse varhaiskasvatuksen opettajana tutkimuskunnassa. Tein tutkimusta suunnitellessani tietoisesti päätöksen, että en puhu tutkimuksestani kyselyn vastausaikana, jotta en painosta työkavereita siihen vastaamaan. Jätin myös itse vastaamatta kyselyyn, jotta omat ajatukseni näkyisivät vain pohdinnoissa. Aihe on kuitenkin itselleni varsin tuttu ja tärkeä, joten oli hyvin vaikea pitää omat ajatukset poissa varsinaisesta tulosten käsittelystä.

LÄHTEET

- Ahonen, L. (2017). Vasun käyttöopas. PS-kustannus.
- Fonsén, E. & Parrila, S. (2016). Varhaiskasvatuksen johtajuus murroksessa. Teoksessa S. Parrila & E. Fonsén (toim.), Varhaiskasvatuksen pedagoginen johtajuus. Käsikirja käytännön työhön. PS-kustannus.
- Heikka, J, Hujala, E., Turja, L. & Fonsén, E. (2011). Lapsikohtainen havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. Teoksessa S. Parrila & E. Fonsén (toim.), Varhaiskasvatuksen pedagoginen johtajuus. Käsikirja käytännön työhön. PS-kustannus.
- Heikkilä, T. (2017). Tilastollinen tutkimus. Edita Publishing Oy.
- Helenius, A. & Lummelahti, L. (2018). Varhaiskasvatus. Perusteita. BoD – Books on Demand , Helsinki, Suomi.
- Kangasalan kaupungin varhaiskasvatuksen johtoryhmä (2020). Päiväkodinopettajien suunnittelu-aika. Työnantajalta saatu ohje. 16.1.2020.
- Kunnallinen virka- ja työehtosopimus KVTES 2018-2019 (2018). Liite 5. Varhaiskasvatuksen henkilöstö sekä eräät koulun ammatti- ja peruspalvelutehtävät. <https://www.kt.fi/sopimukset/kvtes/2018/liite-5-varhaiskasvatuksen-henkilosto-koulun-peruspalvelutehtavat>
- Kunnallinen virka- ja työehtosopimus KVTES 2020-2021 (2020). Liite 5. Varhaiskasvatuksen henkilöstö sekä eräät koulun ammatti- ja peruspalvelutehtävät. <https://www.kt.fi/sopimukset/kvtes/2020-2021/liite-5-varhaiskasvatuksen-henkilosto-koulun-peruspalvelutehtavat>
- Kuntatyönantajat (2018). Lastentarhanopettajan työaika koskevaan erityismääräykseen muutoksia 1.5.2018 alkaen. Ohje KVTES 20.4.2018. <https://www.kt.fi/sopimukset/ohjeet/kvtes/erityismaarays-lastentarhanopettajan-tyoaika>
- Puttonen, S., Hasu, M. & Pahkin, K. (2016). Työhyvinvointi paremmaksi. Keinoja työhyvinvoinnin ja työterveyden kehittämiseksi suomalaisilla työpaikoilla. Työterveyslaitos.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130787/Ty%c3%b6hyvinvointi%20paremmaksi.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Pyöriä, P. (2012). Johtanto: Hyvinvoiva henkilöstö, menestyvä organisaatio.

Teoksessa Pyöriä, P. (toim.) Työhyvinvointi ja organisaation menestys.

Gaudeamus Helsinki University Press.

Ranta, S., Tilli, S. & Kettumäki, S. (2019). Sak-työaikaselvitys:

Varhaiskasvatuksen opettajan suunnitteluun, arviointiin ja oman toiminnan kehittämiseen tarkoitettu aika.

<https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.files.wordpress.com/2019/01/varhaiskasvatuksen-opettajan-suunnitteluun-arviointiin-ja-oman-toiminnan-kehitt%C3%A4miseen-tarkoitettu-aika.pdf>

Varhaiskasvatuslaki 540 (2018).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. (2018) Opetushallitus.

[https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-](https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-2018)

[julkaisut/julkaisut/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-2018](https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-2018)

Vilka, H. (2007). Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet.

<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/98723>

LIITTEET

Liite 1. Pyyntö osallistua tutkimukseen

Arvoisa varhaiskasvatuksen opettaja Kangasalan kaupungin päiväkodissa

Olen Niina Raevaara, kasvatustieteiden aineopiskelija Tampereen avoimessa yliopistossa ja teen tällä hetkellä varhaiskasvatuksen kandidutkielmaa. Saat tämän tutkimuspyynnön, koska toivon sinun osallistuvan tutkimukseeni vastaamalla oheiseen kyselyyn.

Tutkimuksen aiheena on varhaiskasvatuksen opettajien SAK-ajan käyttäminen ja sen vaikutukset toiminnan laatuun ja työhyvinvointiin. Tutkimuksen tarkoituksena on etsiä sellaisia tapoja SAK-ajan toteuttamiseen, jotka tukevat pedagogisesti laadukasta toimintaa sekä lisäävät työhyvinvointia. Tutkimuksen kohteena ovat 0-5-vuotiaiden lasten kanssa toimivat varhaiskasvatuksen opettajat. Kangasala on valikoitunut tutkimuskohteeksi, koska toimin myös itse täällä varhaiskasvatuksen opettajana.

Varhaiskasvatuksen opettajien suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisaika (SAK-aika) lisääntyi keväällä 2018 käyttöön tulleessa kunnallisen alan työ- ja virkaehtosopimuksessa. Nykyisen ohjeen mukaan SAK-aikaa tulisi varata keskimäärin 5 tuntia viikon työajasta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden päivityksessä on opettajan vastuu toiminnan suunnittelusta, arvioinnista ja kehittämisestä lisääntynyt. Tämän takia on tärkeää selvittää, miten SAK-ajan riittävä toteutuminen voisi tukea pedagogisesti laadukasta toimintaa sekä työhyvinvointia.

Toivon teidän vastaavan oheisen linkin takaa löytyvään kyselyyn tammikuun loppuun mennessä. Kyselyyn vastaaminen vie 15-30 minuuttia. Tutkimuksessa ei kerätä vastaajien henkilötietoja eikä vastaajia yksilöidä päiväkotikohtaisesti, jos vastauksia on vain 1-2. Tuloksista ei siis ole mahdollista selvittää yksittäisen vastaajan vastauksia.

Vastaamaan pääsee alla olevasta linkistä:

<https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=r0Rp-nzM2EyRVMARMnmJE-ByPvoS6-Q9AtqyCGDDsG3VUQVg4SzZSTUNMUzBHSIFTRIAxVFZRV0xHNC4u>

Tulosten analysointi on tarkoitus saada valmiiksi helmikuun aikana ja tämän jälkeen toimivan tulokset varhaiskasvatuksen hallinnolle.

Tutkimusaineisto hävitetään tutkimuksen valmistumisen jälkeen.

Liitteenä tutkimuksen tietosuojailmoitus

Vastaa mielelläni tarvittaessa kysymyksiinne!

Kiitos arvokkaasta avustasi tutkimukseeni!

Niina Raevaara

Liite 2. Tutkimuslupahakemus. Tunnistetiedot poistettu

1 TUTKIMUSLUVAN HAKIJA(T)

Sukunimi Raevaara	Etunimi Niina
Toimipaikka/oppilaitos ja osoite Tampereen yliopisto	

2 TUTKIMUKSEN OHJAAJA(T)

Sukunimi Törmä	Etunimi Sirpa	Syntymäaika	
Toimipaikka ja osoite Tampereen yliopisto Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta - Kasvatustieteet			
Sitoudun ohjaamaan tutkimusta 9 / 11 /2020 Paikka ja aika			Sirpa Törmä Allekirjoitus ja nimen selvennys

3 TUTKIMUKSEN LYHYT KUVAUS

Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia varhaiskasvatuksen opettajien suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisajan käyttöä (KVTES n. 5 h/vk) ja sen vaikutuksia toiminnan laatuun sekä työhyvinvointiin Kangasalan kaupungin päiväkodeissa Miten SAK-aika si-joittuu päivään/viikkoon, kuinka paljon SAK-aikaa yleensä pystyy käyttämään, mil-laisia järjestelyjä ryhmässä on sitä varten tehty ja miten SAK-ajan käyttäminen vai-kuttaa pedagogiikan laatuun ja työhyvinvointiin.

Suuntaan kyselyn ei-esiopetuksessa oleville opettajille, koska eskarissa on moni asia ainakin hieman toisin kuin varsinaisessa varhaiskasvatuksessa. Kvantitatiivisessa tut-kimuksessa alle sadan vastaajan kohdalla kysely kannattaa lähettää kaikille.

Tutkimus toteutetaan sähköisenä pääosin määrämuotoisena kyselynä. Siinä en kerää henkilötietoja, taustatiedoiksi kysyn työkokemusta varhaiskasvatuksessa sekä tietoja toimintaryhmästä. Hävitän aineiston tutkimuksen valmistumisen jälkeen.

Aineiston keruu-aika

Alkaa 11.1.2021 Päättyy 31.1.2021
Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika 28.2.2021.

6 TUTKIJA/TUTKIJOIDEN SITOUMUS JA ALLEKIRJOITUKSET

Sitoudun siihen, etten käytä saamiani tietoja tutkittavan tai hänen läheisensä vahingoksi tai halventamiseksi taikka sellaisten etujen loukkaamiseksi joiden suojaksi on säädetty salassapitovelvollisuus enkä luovuta saamiani tietoja si-vullisille. Sitoudun tutkijan eettisiin periaatteisiin.

Kangasala 8 / 12 /2020
Paikka ja aika

Niina Raevaara
Allekirjoitus ja nimen selvennys

Liite 3. Kyselylomake

- Taustatiedot
 - Pääsääntöinen toimintayksikkö
 - Lapsiryhmän ikärakenne: 0-3 v, 3-5 v, 0-5 v
 - Päivähoitoryhmä / vuorohoitoryhmä
 - Työkokemus varhaiskasvatuksessa vuosina
 - Työskentely tässä päiväkodissa vuosina
 - Kasvattajatiimi: 2 varhaiskasvatuksen opettajaa, 1 varhaiskasvatuksen lastenhoitaja / 1 varhaiskasvatuksen opettaja, 2 varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa / ryhmässä on avustaja/avustajia / muu (avoin)
 - Tehostetun tuen piirissä olevia lapsia ryhmässä (lukumäärä)
 - Erityisen tuen piirissä olevia lapsia ryhmässä (lukumäärä)
 - Toimin yksikköni vastuuopettajana/vastuuhenkilönä kyllä / en
- SAK-ajan sijoittuminen toiminnan arkeen
 - SAK-aika on yleensä: sama joka päivä tai joka viikko / tarpeen mukaan eri päivinä ja viikkoina
 - SAK-aika on yleensä: aamulla ennen ryhmässä toimimista, aamupäivällä toiminnan aikana / päivälevon/hiljaisen hetken aikana / iltapäivällä toiminta-aikana / iltapäivällä ryhmässä toimimisen jälkeen / muu (avoin) (voi valita useamman vaihtoehdon)
 - SAK-aika toteutuu yleensä: yhtenä päivänä viikossa suurin osa / kahdena päivänä puolet ja puolet / noin tunti päivässä / muu
 - SAK-aika on merkitty työvuorosuunnitelmaan: yleensä / joskus / harvoin / ei koskaan
 - Työvuorosuunnitelmaan on yleensä merkitty SAK-aikaa: 5/4/3/2/1/0 tuntia viikossa
 - SAK-aika toteutetaan yleensä: työpaikalla / muualla / tarpeen mukaan työpaikalla tai muualla
 - SAK-ajan sijoittamisessa on huomioitu ryhmän tarpeet: hyvin / vaihtelevasti / huonosti
 - Tarvitaanko ryhmässä korvaavaa henkilöstöä SAK-ajaksi? Onko korvaajaa tarvittaessa saatavilla? (avoin)
- SAK-ajan toteutuminen

- SAK-aika on mahdollista toteuttaa suunnitelman mukaisesti: yleensä / joskus / harvoin / ei koskaan
- Mitkä tekijät vaikeuttavat suunnitellun SAK-ajan toteutumista? haastavat kasvatustilanteet estävät ryhmästä poistumisen / työntekijöiden poissaolot / akuutit asiat / muu (avoin)
- Suunnitellun SAK-ajan peruuntuessa: uusi aika sijoitetaan samaan päivään / sijoitetaan lähipäiville / saa käyttää itse sopivana ajankohtana / se jää toteutumatta
- SAK-ajan sisältö
 - Mitä asioita teet SAK-ajalla? (en koskaan – harvoin – joskus – viikoittain – lähes päivittäin)
 - Valmistelen ja päivitän lasten vasuja
 - Luen ammattikirjallisuutta
 - Tutustun uuteen materiaaliin
 - Kirjoitan viikkokirjeitä tai hoidan muuta viestintää
 - Luen omaa/ryhmän sähköpostia ja reagoin viesteihin
 - Kirjaan ylös havaintoja lasten toiminnasta
 - Teen muuta pedagogista dokumentointia
 - Arvioin ja päivitän ryhmän toimintasuunnitelmaa
 - Suunnittelen toimintaa lähipäiville
 - Suunnittelen toimintaa tulevalle 1-2 viikolle
 - Arvioin ja kehitän oppimisympäristöä
 - Kehitän toimintaa toisten opettajien kanssa
 - Pidämme tiimipalaveria
 - Päivitän lasten läsnäolomerkintöjä
 - Selvitän akuutteja tilanteita
- Tilat ja tarvikkeet SAK-ajan toteuttamiselle
 - Päiväkodissa on riittävät ja toimivat tilat ja välineet SAK-ajan toteuttamiseen: kaikille opettajille yhtä aikaa / isolle osalle opettajista / vain muutamalle opettajalle yhtä aikaa / ei ole
 - Päiväkodissa on riittävästi materiaalia saatavilla SAK-ajan toteuttamiseksi: yleensä / joskus / harvoin
 - Päiväkodissa on riittävästi tilaa säilyttää omia tarvikkeita: kaikille työntekijöille / lähes kaikille / vain harvoille työntekijöille / ei kenellekään

- Millaisia puutteita tilojen, välineiden ja materiaalien suhteen päiväko-dissasi on? (avoin)
- SAK-ajan toteutumisen vaikutus laatuun
 - Miten alla olevat toiminnan ja pedagogiikan laatuun vaikuttavat tekijät toteutuvat tällä hetkellä? (ei ollenkaan – toteutuu vain vähän – toteutuu jonkin verran – toteutuu varsin hyvin – toteutuu hyvin)
 - Lasten osallisuus toiminnan suunnittelussa
 - Käytettävän materiaalin monipuolisuus
 - Toimintamenetelmien monipuolisuus
 - Toimintasisältöjen monipuolisuus
 - Uusien ideoiden huomioiminen
 - Pienryhmien muokkaaminen toiminnan mukaan
 - Ammattitaidon kehittyminen
 - Lasten vasujen tavoitteiden huomioiminen
 - Yksikön tavoitteiden huomioiminen
 - Oppimisen alueiden toteutuminen
 - Kangasalan vasun toteutuminen
- SAK-ajan toteutumisen vaikutus työhyvinvointiin
 - Miten koet SAK-ajan toteutumisen vaikuttavan tällä hetkellä seuraaviin työhyvinvointisi osa-alueisiin? (vahvasti negatiivinen vaikutus – hie-man negatiivinen vaikutus – ei vaikutusta – hieman positiivinen vaiku-tus - vahvasti positiivinen vaikutus)
 - Työviihtyvyyys
 - Työmotivaatio
 - Työtiimin toimivuus
 - Kiireen tunne
 - Stressin tunne
 - Oma fiilis
 - Työssä jaksaminen
 - Fyysinen hyvinvointi
 - Riittämättömyyden tunne
- Minä SAK-ajan toteuttajana
 - Toteutan SAK-aikaa pääosin: yksin / ryhmän toisen opettajan kanssa / yksikön muiden opettajien (yhden tai useamman) kanssa yhdessä

- Minulle paras ajankohta SAK-ajan toteuttamiselle olisi: aamulla ennen ryhmässä toimimista / päivälevon/hiljaisen hetken aikana / iltapäivällä ryhmässä toimimisen jälkeen / muu (avoin)
- Käytän viikossa SAK-aikaa keskimäärin x tuntia
- Toteutunut SAK-aika riittää minun tarpeisiini: hyvin / vaihtelevasti / huonosti/
- Käytän osan SAK-ajasta suunnittelemiseen lasten kanssa: säännöllisesti / joskus / harvoin / en koskaan
- Kuinka tärkeiksi koet alla olevat asiat? ei tärkeä / vain vähän tärkeä / hieman tärkeä / varsin tärkeä / erittäin tärkeä
 - SAK-ajan riittävä toteutuminen arjessa
 - Toiminnan suunnitteleminen etukäteen
 - Spontaanius ja tilanteeseen tarttuminen
- SAK-aikaa toteuttaessani: (harvoin / joskus / usein)
 - Tarvitsen aikaa orientoitumiseen
 - Pääsen asioihin kiinni nopeasti
 - Hyödyn myös lyhyemmistä SAK-hetkistä
- Miten alla mainitut tekijät vaikuttavat SAK-ajan toteuttamiseen sinun kohdallasi? (vahvasti negatiivinen vaikutus – hieman negatiivinen vaikutus – ei vaikutusta – hieman positiivinen vaikutus - vahvasti positiivinen vaikutus)
 - SAK-aikaan valmistautuminen
 - Työtiimin muiden jäsenten mielipide
 - SAK-ajan toteutuminen isoina kokonaisuuksina
 - SAK-ajan häiriöttömyys
 - SAK-ajan arvostus yksikössä
- SAK-ajan toteuttamisen kehittäminen
 - Miten sinä ja muut yksikkösi varhaiskasvatuksen opettajat voisitte yhdessä kehittää SAK-ajan toteutumista? (avoin)
 - Miten päiväkodinjohtaja, lähiesimies tai varhaiskasvatuksen hallinto voisi tukea SAK-ajan parempaa toteutumista? (avoin)

Liite 4. Tietosuojailmoitus

Rekisterin nimi	Hyvin suunniteltu on puoliaksi tehty? Varhaiskasvatuksen opettajan SAK-ajan käyttö, sen vaikutus pedagogiikan laatuun ja työhyvinvointiin. [kandidaatintutkielma]
Päiväys	6.12.2020
Rekisterinpitäjä(t)	Niina Raevaara
Ohjaaja tai oppilaitoksen yhteyshenkilö	Sirpa Törmä KT Yliopistonlehtori Tampereen yliopisto Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunta - Kasvatustieteet
Henkilötietojen käsittelytarkoitus ja käsittelyperuste	Henkilötietoja käsitellään varhaiskasvatuksen opettajan SAK-ajan käyttöön liittyvässä opinnäytetutkimuksessa. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää varhaiskasvatuksen opettajan suunnittelu-, arviointi- ja kehittämisajan käyttöä sekä sen vaikutuksia toiminnan laatuun ja työhyvinvointiin. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Henkilötietojen käsittelyperusteena on: suostumus. Suostumuksen voi peruuttaa milloin tahansa ilmoittamalla tästä rekisterinpitäjälle. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta ennen suostumuksen peruuttamista suoritetun käsittelyn lainmukaisuuteen.
Henkilötietojen säilytysaika	Opinnäytteen valmistuttua aineisto ja henkilötiedot tuhoetaan.
Rekisterin tietosisältö ja tietolähteet	<ul style="list-style-type: none"> - Nimitiedot kyselyn kohdentamista varten - Sähköpostiosoitteet kyselyn toimittamista varten - Kyselylomakkeella kerättävät tiedot <p>Tiedot kerätään tutkittavilta itseltään (kysely) sekä Kangasalan kaupungin varhaiskasvatuksen internetsivuilta (nimet ja sähköpostiosoitteet).</p>
Rekisteröidyn oikeudet	Tietosuojalainsäädännön mukaisesti sinulle kuuluu oikeus saada pääsy tietoihin, oikaista tietoja, oikeus tietojen poistamiseen (oikeus tulla unohdetuksi), rajoittaa tietojen käsittelyä ja vastustaa henkilötietojen käsittelyä. Jos haluat käyttää jotain oikeuttasi, ota yhteys rekisterinpitäjään.
Oikeus valittaa viranomaiselle	Sinulla on oikeus tehdä valitus henkilötietojen käsittelyä valvovalle viranomaiselle, jos epäilet henkilötietojasi käsiteltävän vastoin tietosuojalainsäädäntöä: tietosuoja.fi, puh: 0295666700, sähköposti: tieto-suoja@om.fi
Henkilötietojen vastaanottajat	Henkilötietojasi ei luovuteta ulkopuolisille.
Rekisterin suojauksen periaatteet	Digitaalinen aineisto suojataan käyttäjätunnuksella ja salasanalla tai kaksivaiheisella käyttäjän tunnistuksella (MFA). Aineistoon ei keräännä suoria tunnistetietoja. Kysely toteutetaan sähköisesti Tampereen yliopiston tarjoamalla Microsoft Forms -ohjelmalla ja tiedot tallennetaan yliopiston tarjoamalle henkilökohtaiselle tilille.